Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

ТОШКЕНТ оқшоми

ИЖТИМОИЙ-СИЁСИЙ ШАҲАР РЎЗНОМАСИ

Рўзнома 1966 йил 1 июлдан чиқа бошлаган | № 28 (7. 417) | 1991 йил 8 февраль, жума | Нархи 8 тийин.

ТО Бугунги кун нафаси

ЖУМҲУРИЯТИМИЗДА

⊙ Тошкентда Узбекистон тарих ва маданият ёдгорликларини муҳофаза қилиш жамияти бошқарувининг бўлиб ўтган пленумида бу жамоат ташкилотининг фаолиятини янада такомиллаштириш вазифалари муҳокама қилинди.

⊙ Ўрта Осиё мусулмонлари диния бошқармасида Ўзбекистон пойтахти ва Тошкент вилоятидаги болалар касалхоналарига шприцларни топшириш маросими бўлди.

МАМЛАКАТИМИЗДА

⊙ СССР Вазирлар Маҳкамаси ўз мажлисида аёллар, оила, оналик ва болаликни муҳофаза этишнинг 90-йилларга мўлжалланган дастурини қараб чиқди ва маъқуллади.

⊙ Кеча Москвада СССР Журналистлар уюшмасининг VII съезди ўз ишини якунлади. Съезд делегатлари уч кун мобайнида шу оммавий-ижодий ташкилотнинг келажаги тўғрисида баҳс юритдилар. Эдуард Сагалаев конфедерация асосидаги ижодий уюшманинг янги раиси этиб сайланди.

ХОРИЖДА

⊙ АҚШ мудофаа вазири Ричард Чейни ва қуролли кучлар штаблари бошлиқлари комитетининг раиси Колин Пауэлл кеча Форс кўрфази районига йўл олдилар.

⊙ Брюсселда Чехословакия Президентининг НАТО штаб-квартирасига ташрифи ҳақида эълон қилинди.

⊙ Албаниянинг минглаб талабалари мамлакат иқтисодиётининг қолоқлигига қарши норозилик эълон қилдилар. Улар ҳукуматнинг истеъфога чиқишини ҳам талаб этдилар.

Бугунги кун нафаси ТО

ЯНГИЛАНГАН ИТТИФОҚ —ҲАММА УЧУН ИШОНЧЛИ КЕЛАЖАК

М. С. ГОРБАЧЕВнинг телекўрсатув орқали сўзлаган нутқи

Бугун мен бутун мамлакат учун ҳаётий муҳим масала юзасидан сизларга мурожаат этмоқчиман. Бу масала — иттифоқимизнинг келажаги тўғрисида ўтказиладиган референдумдир. У СССР халқ депутатлари IV съездининг қарорига биноан ўтказилади. Уни ўтказиш тартиби ва кунини СССР Олий Совети белгилаб берган.

17 март куни совет кишилари бир саволга жавоб қайтаришлари керак. Олий Кенгаш бу саволни қуйидагича таърифлаган: «Сиз Совет Социалистик Республикалари Иттифоқини ҳар қандай миллат кишисининг ҳуқуқлари ва эркинликларига тўла-тўкис кафолот бериладиган тенг суверен республикаларнинг янгиланган федерацияси сифатида сақлаб қолиш зарур, деб ҳисоблайсизми?». Бунга: ҳа ёки йўқ, деб битта жавоб қайтарилиши керак. Ҳар биримиз алоҳида ва ҳаммамиз биргаликда аниқ-равшан фикримизни айтишимиз зарур.

Бугунга қадар кўпгина республикаларнинг олий ҳокимият органлари референдумни тайёрлаш ва ўтказиш тўғрисида ўз қарорларини қабул қилдилар. Қолганлари яқин вақт ичида буни аниқлаб олишлари керак. Афсуски, Литва ва Эстонияда СССР халқ депутатлари съездининг қарорларини писанд қилмаслик йўлига ўтиб олиб, референдум ўрнига аҳоли сўровини ўтказишга уринмоқдалар. Бундай сўровлар ҳуқуқий жиҳатдан асоссиз эканлиги мутлақо равшан. СССР Президентининг фармонида бу фикр айтиб ўтилди. Бироқ шундай қонуний савол туғилади: озодлик ва демократия байроқлари остида туриб, доимо халқнинг фикрини рўкач қилаётган мазкур республикаларнинг раҳбарлари уйдирма баҳоналар билан референдумдан, мамлакат турмушининг туб масаласи хусусида халқнинг ҳақиқий хоҳиш-иродасини аниқлашдан бўйин товлашга нега уринмоқдалар? Менинг тушунишимча, СССР Олий Кенгаши бундай вазиятда ҳар бир фуқаро иттифоқимизнинг келажаги тўғрисидаги ўз хоҳиш-иродасини изҳор эта олиши учун ҳамма ишни қилиши керак. Бўлажак референдум мамлакатимиздаги биринчи референдум, шунинг ўзиёқ қайта қуришнинг жуда катта ютуғидир. Азиз ватандошлар, мен сизларнинг ҳаммангизни бутуниттифоқ референдумида қатнашишга чақираман.

Ҳар бирингиз референдумга борганингизда ўз нуқтаи назарингизни пухта ўйлаб, аслида гап давлатимиз ва халқимизнинг тақдири ҳақида, муштарак тақдиримиз тўғрисида бораётганини тушунишингиз лозим. Кейинги ойларда бу хусусда кўп гап айтилди. Сиёсий ҳаракатлар ва партияларнинг ҳужжатлари эълон қилинди. Республикаларнинг қонун чиқарувчи олий органлари суверенитет тўғрисида қабул этган декларацияларни алоҳида кўрсатиб ўтмоқчиман.

Бу масала хусусидаги мунозара ҳали давом этаётган бўлса ҳам, ҳозирнинг ўзидаёқ шуни аниқ-равшан қилиб айтса бўлади, совет кишилари барча халқларимизнинг муштарак бойлиги, уларнинг ишончли таянчи бўлмиш иттифоқни сақлаб қолиш тарафдоридирлар. Улар иттифоқимизда яшовчи барча халқлар бемалол равнақ топа олишлари, ўзларини ўз тақдирининг хўжайини деб ҳис эта олишлари учун иттифоқимизни янгилаш йўлида қатъият билан ҳаракат қилмоқдалар.

Янги Иттифоқ Шартномасининг лойиҳаси янгиланган иттифоқ давлати қандай бўлиши лозимлиги ҳақида умумий тасаввур беради. Бу лойиҳа матбуотда эълон қилинган. Иттифоқни янгилаш концепциясидаги энг муҳим нарса нима? Бу, аввало, федерациянинг аъзолари бўлмиш республикаларнинг суверенитетидир, бу суверенитет ҳар бир халқнинг ўз тақдирини ўзи белгилаш ва ўзини ўзи бошқариш ҳуқуқини таъминлайди. Бу — иттифоқнинг ваколатларини, яъни улар марказий ҳокимият ва бошқарув идораларига топширадиган ҳамма ваколатларни амалга оширишда республикаларнинг биргаликда қатнашувидир. Суверен республикаларга ҳақиқатан ҳам муштарак манфаатларни қаттиқ туриб ҳимоя қила оладиган ва яшовчан федерация керак.

Федерация кенгашининг яқинда бўлиб ўтган мажлисида биз республикаларнинг раҳбарлари билан бирга, айтиш мумкинки, энг муҳим масалани — ваколатларни фарқлаб қўйиш масаласини муҳокама қилдик. Бошқа соҳалар бўйича ҳам шундай муҳокама ўтказилади. Айтилган таклифларни эътиборга олиб, республикаларнинг мухтор вакиллари ва экспертлар шартнома матни устидаги ишни давом эттирадилар. Бу — бениҳоя масъулиятли иш, бирмунча вақт керак бўлади. Бироқ бу ишни пайсалга солиб бўлмайди, деган тушунча ҳозирнинг ўзидаёқ мавжуд. Бундай ҳужжатнинг йўқлиги иқтисодий вазиятга ҳам, ижроия ҳокимиятнинг ишига ҳам, ҳуқуқни муҳофаза қилиш идораларининг фаолиятига, халқаро ҳамкорлик имкониятларига ҳам салбий таъсир қилмоқда. Охир оқибат одамларнинг турмуш шароитида асоратли акс этмоқда.

Яна референдум масаласига қайтайлик. Мен кейинги вақтда сўзлаган нутқларимдан бирида халқларимиз биргаликда бошидан кечирган воқеалар ва орттирган тажрибалардан кейин, хомхаёлларсиз, оқилона фикр юритиладиган бўлса, улар асло ажрала олмасликларини айтган эдим. Хўш, менинг хулосам нималарга асосланган?

Тарих тақозоси билан шундай бўлдики, Сибирь кенгликларида, Узоқ Шарқнинг, Ўрта Осиёнинг ясси тоғликларида ва даштларида, Кавказ ва Помир водийларида, Болтиқ, Каспий ва Қора денгиз соҳилларида яшовчи кўпдан-кўп катта ва оз сонли халқлар Россия теварагида бирлашдилар. Бир неча аср давомида дунёда энг катта майдонда жойлашган ва турли тилларда сўзлашувчи кўп сонли аҳолиси бўлган буюк Европа-Осиё давлати шаклланди.

Бу кўп жиҳатдан янги бўшлиқларни ўзлаштириш ва нуфус силжишлари билан боғлиқ бўлган ва неча юз йиллар давом этган мураккаб жараёнларнинг натижаси бўлди. Ҳамма жойда, барча қитъаларда бўлганидек, бу ерларнинг бир қисми истилочилик юришлари йўли билан қўлга киритилган эди. Кўп халқлар тажовузкорлардан ҳимоя излаб ёки катта бозорга қўшилиш, фан ва маданиятнинг жаҳон марказларидан бирига ошно бўлиш муддаоси билан ихтиёрий равишда Россияга қўшилган эдилар.

Рус халқининг очиқ кўнгиллилиги, унинг турли миллат кишилари билан тенг ҳамкорликка, уларнинг анъаналарини хайрихоҳлик билан қабул этишга ва ўз анъаналарини баҳам кўришга тайёрлиги бунга кўп жиҳатдан кўмаклашган эди.

Ҳозир Октябрь инқилобидан кейин вужудга келган халқлар иттифоқи нима берганлиги хусусида кўп мунозара бўлаяпти. Бироқ кўпинча мунозарада ҳақиқатан ҳам танқид қилишга ва қоралашга арзийдиган иллатларни танқид қилиш, шу йиллар мобайнида йиғилиб қолган ҳақиқий муаммоларни кўрсатиш билан бирга халқларимиз тақдирида рўй берган ижобий ўзгаришларни ёппасига инкор қилишга ҳам йўл қўймоқдалар. Ҳолбуки, жуда катта иш қилинди! Ўз давлатига эга бўлмаган ёки турли сабаблар билан ундан маҳрум бўлган ўнлаб халқлар ўз давлатини барпо этиш имкониятини олди. Ҳозир барча республикалар саноат, фан-техника имкониятларига, ўз кадрларига эгадирлар, ўз турмушини ташкил этишда бой тажриба орттирганлар. Иттифоқ барча халқларнинг мустақиллигига фашизм хавфини даф қилиш, буюк иқтисодий макон доирасида ўзаро ёрдам ва ҳамкорликдан баҳраманд бўлиш имкониятини берди.

Мамлакатда барча халқларимизнинг кўп асрлик биргаликдаги куч-ғайратлари натижасида ноёб цивилизация (ижтимоий тараққиёт, моддий ва маънавий маданият) таркиб топди, деб тўла асос билан айта оламиз. Ҳозирги ҳолатимизни тушуниш учун бу нарса жуда муҳимдир.

Аввало, барча республикаларимиз кўп миллатли эканини эътиборга олиш керак. Аралаш никоҳлардан миллион-миллион кишилар туғилган, қарийб 75 миллион киши ёки ҳар тўрт одамнинг бири, таъбир жоиз бўлса, «ўз миллати билан боғлиқ бўлмаган» республикаларда яшаб турибди. Тарихий жараённинг мана шу табиий натижасига қасд қилиш телбалик бўлур эди.

Ҳолбуки, бир қанча республикаларда туб жойли миллатга мансуб бўлмаган кишиларни иккинчи табақа фуқаролари, қочқинлар аҳволига солиб қўйишга, пировард натижада уларни жўнаб кетишга мажбур этишга уринишлар бўлмоқда. Шундай бир аҳволни ўйлаб кўринг, ўртоқлар: тинч даврда мамлакатимизда қочоқлар пайдо бўлди. Ўнлаб эмас, юзлаб эмас, минглаб мана шу ҳеч бир гуноҳсиз кишилар миллий можароларнинг, сиёсий жазаваларнинг, назоратдан чиқиб, авж олган эҳтиросларнинг жабрдийдаларидир. Айирмачилик миллионлаб кишиларни тарихий ватандан, аждодлари дафн этилган диёрдан ажралишга, таркиб топган турмуш тарзини бузишга маҳкум этиш хавфини солмоқда.

Ёки иқтисодиётни олайлик. Ҳозир мамлакатнинг барча республикалари ва минтақалари иқтисодий жиҳатдан бир-бирига нақадар боғлиқлигини яққол билиш мумкин. Бундай боғлиқлик — ўн йиллик, эҳтимолки, юз йиллар давомида шаклланган меҳнат тақсимоти ва кооперациянинг натижасидир. Шу яхлит тизма қаердадир айрим тугунларда бузилгудек бўлса, баъзи корхоналар тўхташи биланоқ ўнлаб ва юзлаб корхоналар ишида узилиш бошланади, сўнгра бутун мамлакатда «ўпирилиш» рўй беради.

Совет Иттифоқи жуда катта илмий ва маданий куч-қудратга эгадир. Мана шу маънавий бойлик ҳам биргаликдаги ижоднинг натижасидир. Ўзини мана шу қудратли маданий бисотдан айирган киши нималардан маҳрум бўлиши, нақадар ютқизиб қўйиши тушунарлидир.

Мамлакатнинг тўла ва ишончли хавфсизлигини таъминлаш имконияти ҳам катта иттифоқ давлатининг афзалликлари жумласига киради. Қолаверса, СССР Қуролли кучларининг ракета-ядро, стратегик қудратини тақсимлашга ким жазм қила олади?

Ўзининг сиёсий салмоғи ва ишонч мезонига кўра, Совет Иттифоқи ҳозир халқаро майдонда қудратли давлат бўлиб иш кўрмоқда, уни асосли равишда ўта буюк давлат деб атамоқдалар. Унинг сиёсати дунёда рўй бераётган ҳамма жараёнларга таъсир ўтказмоқда. Мана шундай нуфузга эга бўлиш учун жуда катта куч-ғайрат сарфланди. Бу нуфузни жуда тез совуриш, ҳавога учириш мумкин. Шуни айтиб қўймоқчиман: Совет Иттифоқининг халқаро ишлардаги мавқеини заифлаштиришни дунёда ўтакетган реакционерлардан ва милитаристлардан бошқа ҳеч ким хоҳламайди.

Азиз ўртоқлар, Иттифоқни сақлаб қолиш ва уни теран янгилаш зарурлигига менинг қатъий эътиқодим мана шу ҳамма далилларга асосланган.

Янгиланган Иттифоқ давлати, суверен республикалар федерацияси — кафолатли хавфсизлик, катта бозор, қудратли фан ва маданият демакдир.

У — адолат ва бирдамликка асосланган янги халқаро тартиб ўрнатишда энг муҳим бир мавқени эгаллаб турган жаҳоншумул давлатдир.

У — барча халқлар учун, сиз билан биз, фарзандларимиз ва набираларимиз учун ишончли келажакдир.

Насиба Содиқова беш йилдан бери Тошкент тикувчилик ишлаб чиқариш бирлашмасида меҳнат қилади. У корхонанинг энг яхши тикувчи-мотористкаси сифатида ҳамкасблари ҳурматини қозонган.

Т. Каримов сурати.

ҲАР СОҲАДА НАМУНА

ТОШКЕНТ тикувчилик ишлаб чиқариш бирлашмасида кўплаб ёшлар меҳнат қилишади. Бу ерда меҳнат қилаётганимга ҳали кўп бўлмасада, лекин барча билан баҳамжиҳат иш қилишга ҳаракат қиламан. Комсомол ишида ишлашим ҳам мендан шуни тақозо этади.

Бирлашма ва филиалларимизда янги ишга келган комсомол-ёшлар сидқидилдан ишлашади. Мавжуд 10 та комсомол-ёшлар бригадаларининг аъзолари ўз ишларини пухта эгаллаб олишган. 1-цехнинг Маъмура Мирзаахмедова, 2-цехнинг Саида Расулова, 3-цехнинг Оля Климова бошлиқ бригадалари жамоаси ҳақида ҳар қанча гапирсак арзийди.

Тикувчи-мотористка бўлиб ишлаш қай даражада мушкул эканлигини бу касбда ишлаб кўрганлар яхши билишади. Комсомол-ёшларимиз ўртасида кейинги вақтларда кийимларни сифатли тикиш муаммоси ўзаро ҳал қилинадиган бўлиб қолди. Нега десангиз, масалан, бир потокда тикилган ишнинг сифатига бўлмаганда 10 — 12 киши жавобгар бўлади. Катталар кўйлагими ёки болаларникими бунинг фарқи йўқ. Сифат асосий мезон бўлаверади. Тайёр маҳсулот сифатсиз бўлса-чи, унда ойлик маошга қўшимча тўланадиган пулдан ҳам ва мукофотлардан ҳам шу потокдаги бир киши эмас, ҳамма маҳрум бўлади. Мана шундай номаъқулчиликлардан ҳоли бўлиш учун ёшлар сидқидилдан меҳнат қилишяпти.

Режани ортиғи билан бажаришни ҳам эътибордан четда қолдиришаётгани йўқ. Шундай чаққон қизларимиз борки, ҳатто режани 200 фоизга адо этишга эришмоқда. Уларнинг иш фаолияти кузатиб борилди. Мана шу кузатиш жараёнида қизларнинг ўз касбларига бўлган меҳрларини, ишга чанқоқликларининг яққол гувоҳи бўлдик.

Сўнгги мусобақага ҳам якун ясалди. Бунда 31-бригаданинг тикувчи-мотористкаси Раъно Иноятхўжаева ўз режаларини 200 фоиз, З. Ҳалилова — 180 фоиз, Нигора Раҳмонова — 130 фоизга адо этишди. Бу қизлар ишлаб чиқаришда илғор бўлиш билан бир қаторда, жамоа ва комсомол ишларида ҳам фаол қатнашишади.

Дилбар УМАРОВА,

Тошкент тикувчилик ишлаб чиқариш бирлашмаси комсомол қўмитаси котиби ўринбосари.

КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИНИНГ СИЁСИЙ БЮРОСИДА

КПСС Марказий Комитетининг Сиёсий бюроси ўзининг навбатдаги мажлисида «Совет Социалистик Республикалари Иттифоқини сақлаб қолиш масаласи юзасидан СССР референдумини тайёрлаш ва ўтказиш муносабати билан партия ташкилотларининг иши тўғрисида»ги масалани кўриб чиқди.

Қабул этилган қарорда қайд этилишича, СССР Олий Кенгашининг қарорига биноан 1991 йил 17 март куни Совет Социалистик Республикалари Иттифоқини сақлаб қолиш масаласи юзасидан референдум ўтказилади. Референдум давомида СССР фуқаролари СССРни тенг ҳуқуқли суверен республикаларнинг янгиланган федерацияси сифатида сақлаб қолиш хусусидаги ўз фикрларини билдирадилар, бу федерацияда ҳар қандай миллат кишисининг ҳуқуқлари ва эркинликларига тўла-тўкис кафолот бериладиган бўлади.

СССР миқёсида давлат ҳокимиятини амалга оширишда халқнинг бевосита иштирок этиши шакли тарзида биринчи бор ўтказиладиган референдум давлатимиз тарихида муҳим сиёсий воқеа бўлиши шубҳасиз. Унинг натижалари мамлакат, ҳар бир совет кишиси ва жаҳон ҳамжамияти учун белгиловчи аҳамиятга эга бўлади.

Референдумга тайёргарлик кўриш, деб таъкидланади қарорда, тарихимизнинг энг мураккаб даврларидан бирида, иқтисодиётдаги, ижтимоий ва сиёсий соҳалардаги, миллатлараро муносабатлардаги танглик жараёнлари жуда кескинлашган пайтда ўтмоқда. Турли-туман айирмачи, миллатчи ва ғайрисоциалистик кучлар шу вазиятдан фойдаланиб, аҳолига амалда СССРни ҳақиқатда барбод этишни билдирадиган ғояларни тиқиштириш соҳасидаги фаолиятни жазава билан авж олдириб юбордилар. Референдумда қатнашмаслик ҳақидаги даъватлар эшитилмоқда, Совет давлатини ва КПССни танқид қилиш ва унга туҳмат ёғдириш кучаймоқда. Сиёсий бюро ҳисоблайдики, бундай хатти-ҳаракатларга партия ташкилотлари ва коммунистлар кескин зарба беришлари керак. Референдумни барбод қилиш йўлидаги уринишлар миллатлараро можароларни баттар кескинлаштирган бўлур эди, узоқ давом этадиган ўзаро курашга, иқтисодий фалокатга, одамларнинг турмуш даражаси пасайишига олиб борган бўлур эди.

Референдумни тайёрлаш ва ўтказиш қонунга биноан тегишли комиссиялар томонидан амалга оширилиши қарорда таъкидлаб ўтилган. Аммо КПСС бу сиёсий ишда қатнашишдан четда тура олмайди. Партия ташкилотлари умумхалқ овоз беришни уюштириш ва ўтказишда СССР Конституцияси ва қонунлари асосида самарали ишлаш усуллари, йўриқлари, йўлларини топишлари керак.

Марказий Комитетнинг Сиёсий бюроси иттифоқдош республикалар Компартияларининг Марказий Комитетларига, республика, ўлка, вилоят, округ, шаҳар ва район партия комитетларига коммунистлар билан партиясизлар ўртасида ташкилотчилик ва тушунтириш ишларини кенг авж олдириб юборишни, шу асосда СССР фуқароларининг референдумда фаол иштирок этишларига эришишни тавсия қилади. ССР Иттифоқининг мавжудлиги объектив жиҳатдан барча совет кишиларининг ҳаётий манфаатларига мос бўлиб тушажагини содда тил билан тушунтириб бериш муҳимдир. Ҳар бир киши ўз Ватанининг тақдири учун шахсан юксак инсоний масъулиятни англамоғи лозим.

Қарорда жойлардаги партия комитетларига мурожаат этилиб, жамоатчилик фикрини тенг ҳуқуқли суверен республикаларнинг янгиланган федерацияси бўлмиш СССРни сақлаб қолиш фойдасига шакллантириш учун ташкилотчилик, ташвиқотчилик, молиявий имкониятлардан ва кадрлардан фойдаланиб, партиянинг бутун илмий-зиё салоҳиятини жалб қилишга даъват этилган.

Шу билан бирга, ССР Иттифоқини қоралаш, янги Иттифоқ Шартномасини тузиш ғояларини обрўсизлантириш, миллатлараро адоватни ва айирмачилик кайфиятларини авж олдириш йўлидаги хатти-ҳаракатлар ишонарли тарзда фош қилиб ташланиши лозим. Фақат янгиланган иттифоқдагина республикалар ва халқларнинг суверенитети кучайиши ҳамда ҳақиқий мазмунга эга бўлиб қолиши, иттифоқ давлатининг бирлиги эса — мамлакатимизнинг халқаро обрў-эътиборини ҳар томонлама ривожлантириш ва мустаҳкамлашнинг кафолоти эканлиги кўрсатиб берилиши керак.

Референдумга тайёргарлик кўриш чоғида меҳнат коллективларидаги, истиқомат жойларидаги партия ташкилотларининг, коммунистларнинг масъулияти ортади. Улар кўпроқ мустақиллик, фаоллик, ижодкорлик кўрсатишлари, ҳар бир минтақадаги аниқ иқтисодий ва ижтимоий-сиёсий вазиятни эътиборга олиб, одамларга ўзига хос тарзда ёндошиш йўлларини излашлари лозим. Бу ишда КПСС Марказий Комитети зиёлиларнинг, ёшларнинг, партия, уруш ва меҳнат фахрийларининг мададига умид қилади.

Жойлардаги ташкилотчилик ишини кучайтиришга қаратилган бир қанча аниқ тадбирларни амалга ошириш таклиф этилади. Референдумни ўтказиш билан боғлиқ бўлган масалалар партия комитетларининг пленумларида, кенгайтирилган бюро мажлисларида, коммунистларнинг йиғилишларида муҳокама қилиниши, меҳнат жамоаларида, қишлоқларда, шаҳар ва районларда референдумни ўтказувчи ташаббускор гуруҳлар тузилиши лозим.

КПСС Марказий Комитетининг Сиёсий бюроси партия комитетларига, иттифоқ, республика министрликлари ва идораларининг, саноат, деҳқончилик-саноат, қурилиш комплексларининг коммунист раҳбарларига коммунистларни ўзларига қарашли корхона ва ташкилотларнинг меҳнат жамоаларида тармоқлар самарали ишлашининг, хўжалик алоқалари мустаҳкамланишининг, шартномавий мажбуриятлар бажарилишининг энг муҳим шартларидан бири сифатида, ходимлар ва уларнинг оила аъзолари моддий, ижтимоий турмуш даражасини ошириш омили сифатида иттифоқни сақлаб қолиш ғояларини тарғиб қилиш соҳасидаги ишда фаол қатнашишга сафарбар этишни тавсия қилди.

Халқ депутатлари бўлган коммунистлар, республикалар давлат ҳокимиятининг Олий органларида, халқ депутатлари Советларида ва уларнинг ижроия комитетларида, ҳуқуқни муҳофаза қилиш идораларида ишловчи КПСС аъзолари ҳам референдумни уюштириш ва ўтказиш соҳасидаги ишда ўз ўринларини топиб олишлари керак. СССР Қонунларига қатъий мувофиқ равишда фуқароларнинг ССР Иттифоқини сақлаб қолиш масаласи юзасидан ўз хоҳиш-иродасини бемалол изҳор этишини таъминлаш учун зўр ғайрат билан ҳаракат қилиш лозим, референдумда қатнашиш ҳуқуқини рўёбга чиқаришга халақит бериш учун одамларга тазйиқ ўтказишнинг ҳар қандай шаклларига қарши кескин ҳаракат қилиш керак.

Референдумга тайёргарлик кўриш давомида партия ташкилотлари барча ватанпарвар, чинакам демократик ижтимоий-сиёсий кучлар билан, ССР Иттифоқини сақлаб қолиш тарафдори бўлган ҳаракатлар ва ташкилотлар билан фаол ҳамкорлик қилишлари лозим.

Амалдаги қонунларга биноан референдум ўтказувчи республика, округ ва участка комиссияларини тузишда фаол иштирок этиш, уларнинг таркибига ўз вакилларини киритиш, овоз беришнинг бориши ва унинг якунланиши устидан назорат қилиш юзасидан қонунда берилган ҳуқуқдан фойдаланиш керак.

Партиянинг оммавий ахборот воситалари масаланинг моҳиятини ҳамда мамлакат ва СССР халқлари тақдири ҳақидаги қарорнинг тарихий муҳимлигини ҳар томонлама ва холисона ёритишни кенг авж олдиришлари лозим.

Референдумнинг мақсадларини тушунтирганда кўргазмали ташвиқотдан фаол фойдаланиш, совет, хўжалик ва жамоат органлари ҳамда ташкилотлари раҳбарларининг, барча поғоналардаги Советлар халқ депутатларининг аҳоли билан ва меҳнат жамоаларидаги учрашувларини ўтказиш таклиф қилинади. Турли ижтимоий гуруҳларнинг ўзига хос хусусиятларини эътиборга олиб ёндошиш асосида оммавий ташвиқот ва якка тартибдаги ишни олиб бора оладиган ҳаракатчан гуруҳлар ташкил этилиши керак. Бунда маҳаллий референдумларни ўтказиш тажрибасини эътиборга олиш зарур.

КПСС Марказий Комитетининг Сиёсий бюроси коммунистларга, СССР фуқароларига, қайта қуриш нуқтаи назарига амал қилаётган сиёсий партиялар, ҳаракатларга, жамоат ташкилотларига мурожаат этиб, мамлакат учун мана шу қийин вақтда юксак масъулият кўрсатишга ва тенг ҳуқуқли суверен республикаларнинг янгиланган федерацияси сифатида ССР Иттифоқини сақлаб қолиш соҳасидаги барча куч-ғайратларни бирлаштиришга чақиради.

РЕЖА ВА ИЖРО

ХАЛҚ депутатлари Фрунзе район Кенгаши ижроия комитетида район коммунал хизмати ходимлари фаолларининг йиғилиши бўлиб ўтди.

Ўтган йили Фрунзе райони коммунал хизмати ташкилотлари, ободончилари қандай ишлаганликлари, яқин келажакда район хўжалигини иқтисодий ва ижтимоий жиҳатдан ривожлантириш режаларини бажариш бўйича турган вазифалар хусусида ушбу йиғилишда қизғин гаплар, баҳс ва мунозаралар бўлиб ўтди.

Ўтган йили, деб таъкидланди сўзга чиққанларнинг нутқида, 2,4 миллион сўмлик ободонлаштириш ишлари бажарилди, уй-жойларни капитал таъмирлаш режаси адо этилди, йўллар, иссиқлик, сув, электр қуввати билан таъминлаш тармоқларига 5 миллион сўм сарфланди.

Бироқ, кўпгина уй-жой-коммунал ташкилотларининг ишида ҳали нуқсонлар ҳам мавжуд. Ушбу кенгашда сўзга чиққан нотиқлар ана шу нуқсон ва камчиликларга қандай қилиб барҳам бериш йўллари хусусидаги ўз таклиф ва мулоҳазаларини изҳор этдилар.

Фаоллар йиғилишида тармоқ ходимларининг ижтимоий муаммоларини ҳал этиш, жамоа аъзоларини ижтимоий жиҳатдан ҳимоя қилиш масалаларини ишлаб чиқиш, район уй-жой-коммунал хўжалигидаги аҳволни соғломлаштириш бўйича туб чора-тадбирлар ишлаб чиқиш масалаларига айниқса муҳим эътибор қаратилди.

БИР ЙЎЛА УЧ УЙ

Пойтахтимизнинг Чилонзор ноҳиясидаги 30-мавзесида бир йўла учта турар жой биносида қурилиш ишлари олиб борилмоқда. 174 оилага мўлжалланган биноларни тиклаш ишларини Тошкент шаҳар қурилиш Бош бошқармасига қарашли 11-баланд уйларни қуриш трестининг 1-қурилиш бошқармаси бунёдкорлари амалга оширишмоқда.

Умумий сатҳи 8 минг 681 квадрат метрни ташкил этган бу уйларни қурувчилар ўтган йили бошлашган эди. 12 қаватли биноларда жами 2 миллион 730 минг сўмлик қурилиш-тиклаш ишлари бажарилиши керак. Ҳозиргача шу пулларнинг 592 минг сўми ўзлаштирилди.

Ғ. ЮСУПОВ.

Ҳунари гўзаллар

ТЕМИРЧИ ВА УНИНГ ЎҒИЛЛАРИ

ТЕМИРЧИЛАР ҳақида гап очилгудек бўлса Зулайҳо бувимдан қутлуғ мерос бўлиб қолган ривоятни хотирлайман.

Бир деҳқон ёғоч омочда ер ҳайдаётган экан. Бир неча кундан бери уринар, пешонасидан маржон-маржон тер оқар, омоч тортаётган от оппоқ кўпикка ботар экану, барибир иши сира унмас экан. Кунлардан бир куни икки киши деҳқоннинг ерида тўхташибди. Биттасининг қўлида бир парча темир бормиш.

— Отни ҳам, ерни ҳам, ўзингни ҳам қийнама,—дебди қўлида темир тутган нуроний киши,— мана бу киши сенинг мушкулингни осон қилади.

— Ёнингдаги кишининг ўзи ким? — сўрабди деҳқон.

— Темир фақат шунга бўйсунади,— дебди ҳалиги киши,— у билан аҳил бўл, икковинг шунда бой-бадавлат бўласизлар.

Кейин ҳамроҳига дебди: — Сенинг номинг энди темирчи. Ўчоғингда ўт ёнар экан, касбинг улуғланаверади.

Шундай деб ҳалиги киши кўздан ғойиб бўлибди. Ерга кириб кетибдими, осмонга учиб кетибдими — деҳқон билолмабди. Фақат:

— Кимсан ўзинг, эй раҳмдил зот?! — деганича қолаверибди. Темирчи унинг гапини эшитиб сал кулиб қўя қолибдида, ўзига жой ҳозирлаб ишга киришибди. Темирни оловда сувдек эритиб омочга кийгазибди. Омоч ер бағрини худди хамир кесгандек ўйиб кетибди. Шу куни деҳқон анча-мунча ерни ҳайдаб ташлабди. Оти ҳам қийналмабди, ўзи ҳам.

— Шу пайтгача ишим юришмаётувди, эй қўли гул инсон!? — дебди деҳқон. — Ростини айт, қаердан келдинг?

— Сенга ёрдам бериш учун осмону фалакдан тушдим,— кулибди темирчи.

— Фақат омочга тиш ясайсанми?

— Сенга нима зарур бўлса, барчасини ясайман, эй олижаноб касб эгаси,— дебди темирчи.

Шундан бери деҳқон ва темирчи иноқ дўст бўлишибди. Деҳқон ердан беҳисоб ноз-неъмат ундирар, «Темирчининг ўчоғидаги олов сира ўчмасин», деб кечаю кундуз дуо қилар экан. Темирчилик илоҳий касб аталиши шундан дейишади одамлар.

Ривоят ўз йўли билан албатта. Лекин ҳар бир ривоят, афсонада ҳақиқат бор, албатта. Мен Эрназар темирчи билан яқиндан танишганимда бунга амин бўлдим.

Ўчоқда олов гуруллайди. Ўтда тобланган темир бўлаги қип-қизил чўққа айланди. Темирчининг забардаст қўлидаги омбур уни олиб, сандонга қўяди. Энди босқон ишга тушади. Унинг ҳар зарби темирга маълум шакл бера бошлайди. Устахонада гурс-гурс бир лаҳза ҳам тинмайди.

Темирчи Эрназар Пирназаров ўғли Муроджоннинг ишини диққат билан кузатиб турарди. Мана, устанинг кичик ўғли Рихсивойнинг қўлидаги босқоннинг сандонга тушишлари тинди. Муроджон деярли тайёр бўлаётган кетмонни тағин оловга қўйди-да,пешонасидаги терларини сидириб иссиқ чойдан ҳўплади.

— Кетмон тайёр бўлди ҳисобку, нега яна оловга қўйдингиз? — сўрадим мен.

— Ҳали елкасини чиқариш, даста учун тешик очиш керак. Қиздирилмаса иложи йўқ. Мен ҳали бироз банд бўламан. Дадам билан суҳбатлашиб туринг. Ўзингиз биласиз, темирни қизиғида бос, дейишади...

... 1930 йилларнинг ўрталари.. Кечқурун оила дастурхон атрофида жам бўлгач Пирназар ака сўз бошлади:

— Энди Бешариқнинг Қўрғонча қишлоғи сувини ичишдан маҳруммиз. Бухорога кўчамиз.

— Вой, ўлмасам, нега? — Зулфинисо ая ташвишга тушди. — Нега? Нима бўлди?

— Замон нотинч, аҳволни кўриб турибсан. Менинг ишбилармонлигим, яхши кун кўришим кимларгадир ёқмаяпти, шекилли. Қулоқ қиламиз дейишади. Бу ерда энди яшашимиз оғир.

Бухорода бир йиллик оғир ҳаёт кечиришганидан кейин оила қадимий Шошга кўчиб келди. Пирназар ака Чорсу маҳалласидан ҳовли-жой қилиб, яшай бошлади.

Оила Тошкентда ҳам осойиш топмади: кутилмаганда Улуғ Ватан уруши бошланиб қолди. Пирназар ака дастлаб саккиз ой мобайнида ишчилар батальонида бўлди, кейин фронтга жўнаб кетди. Кетдию қайтиб келмади.

Ўша пайтларда 12 — 14 ёшлардаги Эрназар электр пайвандчига шогирд бўлиб, беш-ўн танга топиш пайига тушди. Нарироқ бориб, «Қизил олов» артелида ишлаб юрди. Тирикчилик беш-ўн йил шу йўсинда бир нав ўтиб турди. Бир куни эрталаб ишга кетаётган Эрназарни юз-кўзларидан нур ёғилиб турган киши тўхтатди.

— Қани, бери кел-чи, бола! Нима иш қиляпсан?

— Дуч келган ишни қиляпман, — хўрсиниб қўйди Эрназар. — «Қизил олов»да.

— Отанг урушдан қайтмади-а?

Эрназар бош чайқади.

— Эртага устахонамга кел. Шундоқ бозорнинг пастида масжиднинг ёнидаги кўчада. Борасан-а? Темирчи Олимбой ака қани десанг, ҳамма кўрсатиб қўяди.

Эрназар шу куни минг хаёлда тонг оттирди. Таваккал қилиб, уста Олим айтган жойга борди. Кўрса иш қизғин. Бир йигит оловга дам бериб турибди. Ҳар шамол текканида олов «лов» этиб алангаланиб, пасаярди. Олимбой ака қип-қизил чўғдек темирга ихлос билан ишлов берарди.

— Келдингми, ўғлим! — деди унга кўзи тушган уста босқонни сандоннинг ёнига қўяр экан. — Мақсадим, бир ҳунарнинг бошини ушласанг девдим. Ўғлим Фозилбой билан бирга ишлаб юраверасан. Ўзингга ҳам дўкон очиб бераман. Онангга ҳам айтиб қўяман. Йўқ демас.

Эрназар шу тариқа темирчига шогирд тушди. Эрта тонгдан то қоронғу шомгача ўчоққа дам бериш, гурсиллатиб босқон уриш унга жуда завқли туюлар, билакларига куч бағишларди. Сандон турадиган мослама, ўчоқ — ўтхона, дамхона, омбур, сумба — темирчининг ош-нони. Эрназар ака уста Олимдан шу асбобларни эъзозлашни ўрганди.

Орадан ўтган салкам 35 йил мобайнида Эрназар ака қанчалаб болта, теша, кетмон, пичоқлар ясамади! Ҳатто шундай доимий мижозлари бор эдики, олис қишлоқлардан келиб, зарур ашёларни олиб кетишарди. Бу устанинг меҳнатига берилган энг улуғ баҳо. Демак, у ҳунарини санъат даражасига кўтара олибди!..

— Уста Олимбой ака ҳозир бормилар? — Эрназар ака жим қолганидан фойдаланиб сўрадим.

— Оламдан ўтиб кетганлар. Ўғиллари Фозилбой у кишининг ишини давом эттиряпти. Жуда қўли гул уста.

— Сиздан ҳам зўрми?

— Энди бунақа нозик жойидан тутманг-да. Ҳар кимники ўзига.

— Олимбой устадан хурсандмисиз?

— Биров мени ҳунар эгаси қиладию, хафа бўламанми яна!

Бу орада Муроджон ишини тугатиб ёнимизга келиб ўтирди.

— Бизни қийнаётган нарса — муқим жойимизнинг йўқлиги, — суҳбатга қўшилди у. — ҳозирги турган жойимизни қаранг. Умуман бозорга тескари. Бунақа жойга ким атайлаб буюртма учун келади. Ҳунармандлар қадимда ҳам бозорга кираверишдан дўкон очишган. Бунда катта ҳикмат бор: кимга нима зарур бўлса буюриб, бозорга кириб кетган. То бозор-ўчарини қилиб чиққунича буюртмаси тайёр бўлган. Шунинг учун ҳам хоҳ темирчи бўлсин, хоҳ бешикчи бўлсин ҳунарманднинг қўли-қўлига тегмаган. Аҳволимизни қаранг, биз бу ёқда, бозорга кириш уёқда...

— Қаерда бўлса яхши бўларди сизнингча дўконингиз?

— Бозорнинг тепа томонида, «Марҳамат» дўконининг ёнидаги кўчада бўлса айни муддао бўларди. Лойиҳаси ҳам тайёр экан, ҳар битта дўконнинг тепаси гумбазли бўлар экан деб эшитувдим. Чиндан ҳам тасаввур қилинг: то Чорсуга чиққунча ҳунармандлар «келинг-келинг» деб турса, яхши эмасми?

— Орзунгиз амалга ошиб қолар келажакда.

— Ёлғиз меники бўлса майли эди, ҳамма соҳиби ҳунарларнинг орзуси бу.

Дарҳақиқат, бу ўйлаб кўрса бўладиган масала. Барибир, Эрназар устани гапга солгим келаверди.

— Шоаҳмад темирчини биласизми?

— Нега билмас эканман! Темирчи темирчини танимаса бўлмайди. Касбимни мақтаб ўтирмайману, лекин бир гап айтаман: темирчининг қалбини кўрдингизми? Ана шунақа одам бўлади асл темирчи. Ўн тўрт бола, бунинг устига на тилини, на урфини билмаса, уларнинг. Боқишнинг ўзи бўладими? Жаннати одам эдилар. Шоаҳмад уста билан Баҳрихон ая.

— Тақаларни ҳам ясайсизми?

— Ясаймиз. Бу ҳам ишимизга киради. Лекин қани ўша гулмих уриладиган тақалар? Ўша тулпорлар қаерда? Авваллари отсиз, аравасиз бирон иш битмасди. Қўқон араванинг ғилдирагини биласизми? Темирчидан бошқа ким бунақа ишни бажаради!

— Пичоқ-чи пичоқ? Қўлингиздан келадими?

— Албатта. Ҳатто исфиҳон қиличлар ҳам темирчиларнинг бебаҳо ижоди бўлган. Ҳозир уларни ясашга имкон йўқ. Кўп меҳнат, сабр-тоқат талаб этади-да бу иш.

— Устахона ўзингизникими?

— «Металлобитремонт» комбинатига бирлашганмиз. Ҳар ойда 430 сўм план берамиз. Мустақилликни орзу қиламизу, ташвишлари кўп-да. Энг биринчи ташвиш бу темир топиш масаласи. Кейин кўмир топиш ҳам анча мушкул. Агар битта кетмон тайёрлашга олти килограмм кузбасс кўмири кетишини айтсам, уёғини билиб олаверасиз, — гапини якунлади Эрназар ака.

— Шогирдлар борми?

— Ўғилларим Муроджон, Рихсивой, Раҳимжон, шулар...

— Бошқаларчи, шогирдликка келишмайдими?

— Аҳволимизни кўриб турибсизку, — Муроджон хўрсинди.

— Зах босган бу кулбага ким келади шогирдликка. Бунақада бир пайтда машҳур бўлган темирчилик касби йўқ бўлиб кетиши ҳеч гап эмас. Яна уста Ғафур Халилов, Меликўзи Умаровлардек темирчилар кўпайса қани эди.

Яна электр дам бергич ишга тушди. Ҳаш-паш дегунча кул босай деб қолган кўмир лаққа чўққа айланди. Кетмон, теша, болталар ўчоқда қизариб «пиша бошлади». Салдан кейин улар устанинг омбурида худди қип-қизил гулдек ловуллаб турарди.

Шунда мен машҳур Озарбайжон шоири Сулаймон Рустамнинг шеърини эсладим:

Кун ботса-да не айби бор, азиз болам, босқонни бос,
Сен билмассан сабаби бор, азиз болам, босқонни бос.
Таслим бўлмоқ ярашмайди менга, сенга босқонни бос.
Қўй, гуриллаб ёнсин ўчоқ, азиз болам, босқонни бос.

Темур УБАЙДУЛЛАЕВ.

СУРАТЛАРДА: темирчи Эрназар Пирназаров кичик ўғли Рихсивой билан, чапда катта ўғли Муроджон.

Ҳ. Мирзакаримов суратлари

Она ноласи

(Бўлган воқеа)

КУНЛАРНИНГ бирида шаҳримиз кўчаларини сайр этиб юргандим. Одамлар энг гавжум бўладиган жойлардан — бири, Марказий универмагнинг ёнида зор қақшаб йиғлаётган онаизорга кўзим тушиб, юрагим зирқираб кетди.

Оҳиста бориб, онаизордан нима гаплигини сўрадим. Она менга тикилиб қаради-да, — « Сенга ўхшаган «замонавий Фарҳод»ларнинг иши бу!» — деди.

Мен бу гапни ҳеч ажабланмасдан дарров фаҳмлаган эдим. Чунки, кўриб, эшитиб юрган бундай гаплар соф одамлар дилини оғритади.

Биз таълим олаётган шаҳримиздаги 2-матбаа ҳунар-техника илмгоҳида стипендия муддати яқинлашган сайин, ўқувчиларда хурсандчилик ўрнини қўрқув аралаш хаёллар эгаллаши ҳам бежиз эмас. Ҳатто ўқувчилардан бир нечаси «замонавий Фарҳод»лардан чўчиб, ўқишни тарк этишганди .Ўртоғимдан бири Чилонзор универмагидан қишки оёқ кийим олиш ниятида бориб, пули билан янги «куртка»сини олдириб, зўрға қочиб қутилгани тенгдошларимизга сир эмас.

Лекин, бу онаизорнинг бунчалик кўз ёш тўкишидан оз пул олдирганга ўхшамасди. Ким билади дейсиз, бирор нарсага атаб тийинлаб йиққанинимi, ё бирор яхши кунига атаб қўйганинимi, ҳар қалай болаларининг ризқисини олдириб қўйганидан оҳ-воҳ чекиб йиғлашидан хўрлигим келди. Онаизорнинг ноласи менга шундай, таъсир қилган экан-ки, замонамизнинг Фарҳодлари номларига доғ тушаётганидан афсусланиб кетдим.

Ўктам ҲАЙДАВОЛОВ,
Тошкент шаҳридаги 2-матбаа ҳунар-техника билим юртининг ўқувчиси.

БУГУНГИ кунда ёшлар ўртасида таълим-тарбия ишларини янада жонлантириш, бу ишга кенг жамоатчилик эътиборини тортиш зарур бўлиб қолди. Киров ноҳиясидаги 70-мактаб бу борада тажрибага эга. Бу ерда «Мактаб, маҳалла, жамоатчилик» дорилфунуни иш олиб боради. Куни-кеча «Оталар сўзи — ақлнинг кўзи» мавзусида учрашув бўлиб ўтди.

ОТАЛАР СЎЗИ...

Учрашувда ўсмирлар ўртасида юз бераётган салбий ҳодисалар ҳақида ҳуқуқшунослик илмлари номзоди Омина Каримова сўзлади, Киров ноҳияси ички ишлар бўлимидан Неъматжон Алимов жиноятларнинг келиб чиқиш сабаблари ва уларнинг олдини олиш йўллари ҳақида гапирди. Киров ноҳияси халқ таълими бўлими мудири Муҳаббат Назарова йиғилганларнинг саволларига жавоб берди.

Мирза Юсуф мачити имоми Абдуқодир Мардон ўғли сўзга чиқиб, ёш авлодни иболи, ҳаёли, инсофли, инсонпарвар, ҳалол кишилар қилиб тарбиялаш хусусида гапирди. «Боксёр» маҳалла қўмитаси фаоллари, ота-оналар ҳам ўз фикр-мулоҳазалари билан қатнашдилар.

Саъдулла СУЛТОНОВ,
Ўзбекистон ССР халқ маорифи аълочиси.

Тошкент тажриба-механика экспериментал ускунасозлик ва техника мосламалари заводининг ойна цехи корхонанинг энг йирик бўлинмаларидан бири ҳисобланади. Ўтган йил режаларини ортиғи билан адо этган цех жамоаси бу йил ҳам самарали ютуқларни қўлга киритиш учун астойдил меҳнат қилмоқда.

СУРАТДА: цех ишчиларидан бир гуруҳи.

Ҳ. Солиҳов сурати.

Санъатнинг сеҳрли олами

ШАЙДО КЎНГИЛ

⊙ Санъат — ҳаётнинг кўзгуси. Қўшиқ айтиш, куй ижро этиш, рақс тушиш — буларнинг ҳаммаси ҳаётнинг сеҳрли томонини ифодалаб, ҳар бир юракни ёшликдан ўзига мафтун этади. Кучли бу туйғу Нодирахон Аҳмедованинг қалбини ҳам четлаб ўтмади.

— Мактабда ўқиб юрган пайтимдаёқ куй-қўшиқни жуда севардим, — дейди Нодирахон ёшлик йилларини эслаб, — ашула айтиб, рақсга тушардим, санъат бепоён осмон бўлса, гўё мен унда парвоз қилаётган оққушдек ҳис этардим, яхши артист бўлишни орзу қилардим.

— Сизни бундай орзу-ниятга нима ундаган эди?

— Биласизми, мен азим Тошкент шаҳримизда санъаткорлар оиласида дунёга келиб, шу сеҳрли оламга мурғак қалбим билан мафтун бўлганман.

— Уйларингизда кимлар санъаткор бўлишган?

— Дадам Аҳмаджон Отақулов режиссёр, онам Лазокатхон Диёрова артистка эдилар. Ҳали-ҳамон эсимда, дадам «Юрак сирлари»ни саҳнага қўйиб, Саттор ролини ўйнардилар. Бир куни менга, саҳнада қизим Лола ролини ўйнайсанми, деб қувонтирдилар.

— Мактабни тугатиб, шу соҳа бўйича олий илмгоҳга ўқишга кирдингизми?

— Орзу мени олға ундарди. Ихлос билан Тошкент театр ва рассомчилик илмгоҳига кириб, устозлардан санъат сирларини ўргандим. Илмгоҳда менга етук режиссёр Тошхўжа Хўжаевнинг кўп меҳнатлари сингди, актёрлик маҳоратларини чин юракдан ўргатдилар.

— Дастлаб меҳнат фаолиятингизни қайси театрдан бошладингиз?

— Илмгоҳдан Андижон театрига бориб ишлашга йўлланма беришди. Очиқ гап, ана шу театр жамоасининг меҳри, бағри кенглиги, самимий-дилкашлиги бир умр ёдимда муҳрланиб қолди, мени бу жамоа қучоқ очиб кутиб олди.

—Бу қутлуғ даргоҳда ҳам яхши устозлар раҳнамо бўлишдими?

—Жуда яхши раҳнамолик қилишди. Айниқса, СССР халқ артисти Аббос Бакировнинг маслаҳат-ўгитлари мен учун мактаб бўлди. Софдил бу одам моҳир ва улкан санъаткор бўлсалар-да, камтарлик, оддийлик, самимийлик фазилатлари қалбимда ўчмас из қолдирди... Яна Андижон театрида ажойиб режиссёр Мирзакарим Бобоев, Ўзбекистон ССР халқ артистлари Айсар Иброҳимов, Қамара Бурнашевалар менга санъат сирларини сира эринмай, сидқидилдан ўргатишди. Бу устозларнинг қалб қўрлари бутун умрга қалбимга ўт-олов берганки, ҳеч қачон унутмайман.

— Андижон театрида сиз ижро этган асар қаҳрамонлари ҳақида ҳамон эслаб юришади. Қайси ролларни севиб ўйнагансиз?

— Устозлар кўмаги ва актёрлар жамоаси мадади билан бу театрда ўттизга яқин ранг-баранг образлар мажмуасини яратдим. Устозим Қамара Бурнашева билан «Нодира» спектаклида Ойпарча ролини ўйнаган кунларимни мароқ билан эслайман... Шундан кейин «Гул ва Наврўз»да — Гул, «Парвона»да — Назокат, «Лайли ва Мажнун»да — Лайли, «Тошболта ошиқ»да — Каромат, «Тор-мор»да — Дилбар, «Нурхон»да — Нурхон, «Холисхон»да — Холисхон, «Володя Ульянов»да—Оля, «Аяжонларим»да — Умида образларини баҳоли қудрат ижро этдим, яна ўша пайтларда радиода қўшиқлар куйлаб, эл-юртимиз хизматида бўлдим.

— Қўшиқчилик санъатига ҳам муносиб ҳисса қўшгансиз...

— Муҳиддин Қориёқубов номидаги Ўзбек давлат филармониясида ҳам ўн йилдан ортиқ ишладим. Беш йилдан ошди-ки, Йўлдош Охунбобоев номидаги Ёш томошабинлар театрида Ўзбекистон ССР халқ артистлари Манзура Ҳамидова ва Муҳаббат Йўлдошевалар устозлигида, қимматли маслаҳатларини олиб «Қизил Шапкача», «Паҳлавоннинг ўғирланиши», «Ваня Крутов», «Сирли сандиқ», «Раҳмат, Капитан» асарларида бир неча ролларни яратдим. Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган артист Лутфулла Саъдуллаев саҳналаштирган Тўлқин Муҳиддиннинг «Адашганлар» спектаклида Зебо ролини қизиқиш билан ўйнадим.

— Актёрлик маҳоратингиздан ўзингиз хурсандмисиз?

— Нима десамийкин?.. Санъаткор учун маҳорат — бахт қуши. Мен уни баҳоли қудрат эгаллаб, икки-уч асар қаҳрамонларини томошабин хотирасида қолдирган бўлсам, ўзимни бахтли ҳисоблайман.

— Фарзандларингиз ҳам сиз туфайли санъатга шайдо бўлишса керак?

— Қизим Наргиза ҳали ёш, мактабда ўқияпти. Ўғлим Давронжон Абдуғафуров М. Уйғур номидаги санъат илмгоҳида умр йўлдоши Дилфузахон билан ўқишади. Яхши ниятли одамлар қатори уларга санъатда бахт, омад, маҳорат тилайман, элга ёқиб, севимли санъаткор бўлишсин.

Камтар ва самимий устозлар мактабини ўтаб, одамларга санъат нурини сочаётган Нодира Аҳмедовани «Элнинг фидойи қизи» деса бўлади.

Тўлқин РАСУЛЕВ.

⊙ СУРАТДА: Нодира Аҳмедова «Нодира» драмасида Ойпарча ролида, ўнгда устози Қамара Бурнашева.

Унутилаётган удумларимиз

ГУЗАР

ЭЛИМИЗДА қадимдан ҳар бир маҳалланинг ўз гузари бўларди. Гузарлар доимо одамлар билан гавжум бўлиб, файз-тароват, баракани кўз-кўз қилувчи маскан, одамларни ўзига оҳанрабодек тортувчи ўзига хос бир гўша эди. Гузар атрофида қатор чойхоналар, савдо дўконлари, атторлигу, баққоллик дўконлари жойлашган бўлиб, улар маҳалланинг ўзига хос турмуш тарзининг бир белгисини ифодалар, қолаверса, одамларнинг ҳоҳлаган эҳтиёжини қондиришга хизмат қиларди. Кейинчалик замон ўзгарди. Бора-бора гузарлардан ҳам путур кетди. Ҳатто гузар сўзини унутишгача етиб бордик. Чойхоналарнинг қандай бўлиши ҳақида қулоч-қулоч мақолалар ёзилиб, қизғин баҳслар бўлгани кимнинг ёдидан кўтарилибди, дейсиз. Ҳозир давр яхшилик томон ўзгарди. Инсон камолатига эшик очган, ҳар бир фарзандни кўздан қочирмай, етти қўшни бўлиб тарбияловчи маҳалла ва унинг гузарларини қайта тиклашга даврнинг ўзи фотиҳа берди. Қайта қуришнинг илиқ шабадасининг маҳаллаларга етиб келиши гузар сўзинигина эмас, унинг ўзини ҳам қайта тиклашга ҳаммамизни даъват этмоқда.

Жумҳуриятимиз ҳукумати маҳаллаларни четлаб ўтмади, унинг қалбига қулоқ тутди, дардини эшитди. Жумладан, шаҳар миқёсида «Маҳалла» дастури ишлаб чиқилди. Шунга суянган ҳолда бизнинг Ҳамза ноҳиясидаги қатор маҳалла оқсоқолларининг ташаббусини ноҳия мутасаддилари қўллаб-қувватладилар.

Ҳозирги кунларда ноҳия маҳаллаларида «Маҳалла» дастурига жон бахшида этиб, маҳаллаларни обод қилиш билан бирга ҳар бир маҳалланинг ўзига хос гузарини бунёд қилиш учун ҳаракат кетмоқда. Буни унча катта бўлмаган биргина Нодира номидаги маҳалла мисолида ҳам кўриш мумкин. Миршаропов — И. Икромов номидаги кўчаларнинг кесишган жойида маҳалла гузарини шакллантириш бошланди. Маҳалланинг номи битилган арк ўрнатилди, бозорча тикланди. Енгил металлар конструкциялари заводи ва унинг директори В. Манапянцнинг бош қўшиши натижасида болаларнинг спорт майдончаси жиҳозланмоқда, ҳовуз қуриш ишлари бошланди. Яқинда шаҳар Архитектура Бош бошқармаси маҳалла гузарини бунёд этишнинг барча тегишли ҳужжатларини тайёрлаб берди

Энди маҳалламиз ҳақида ҳам икки оғиз сўз. Маҳалламиз асосан Тошкент зилзиласидан кейин ташкил топган бўлиб, унинг аҳолисининг асосий қисмини зилзиладан жафо чеккан кишилар ташкил қилади. Ўша пайтда уй қуриб, кўчиб чиққан бир оила негизида эндиликда болалар вояга етиб, янги-янги оилалар пайдо бўлди. Масалан, И. Икромов кўчасидан 67«А» уйда истиқомат қилувчи Мансур ака Мавлоновнинг оиласида 22 киши яшайди, булар тўрт оиладан иборат, шунингдек, ўша кўчанинг 67-уйида яшовчи Осиё опа Миртолипованинг оиласида 14 жон, байналмилалчи-жангчи М. Содиқов хонадонида эса 16 жон бир ҳовлида яшайдилар, булар тўрт оила. Бир ҳовлида қийналиб яшаётган бундай оилаларнинг сони истаганча топилади. Ҳукуматимизнинг уй-жойга муҳтож кўп болали оилаларга ер ажратиб бериш сиёсати маҳалламиздаги кишиларни хурсанд қилди. Ҳозирги кунда ноҳиядаги бошқа маҳаллаларда бўлаётганидек бизнинг маҳаллада ҳам уй-жойга муҳтожларнинг ҳужжатларини расмийлаштириш ва ер олувчиларни навбатга қўйиш ишлари олиб борилмоқда.

Турғунлик йилларида буткул унутилган маҳаллалар бугунги кунга келиб партиямизнинг янгича сиёсати, ошкоралик ва қайта қуришнинг шарофати туфайли яна ўзлигини топиб олишига, инсонни камолатга етказишда ўзига хос оналик ва оталик вазифасини бажаришига ишонамиз. Ўйлайманки, бу борада бунёд қилинаётган гузарлар ўзига хос мактаб бўлади.

Неъматжон ҲАСАНОВ,
Ҳамза ноҳиясидаги Нодира номидаги маҳалла қўмитаси раиси, шаҳар Кенгашининг депутати.

1991 йил— Ўзбекистонда Алишер Навоий йили

ЗАРВАРАҚДАГИ ҒАЗАЛ

(Ҳикоя)

ХОНАҚО ичи салқин. Гилам устига тўшалган адрас якандозларда ўтирган болалар сабоқ тинглашмоқда. Ташқаридан баҳорнинг жилвагар нафаси урмоқда, дарчалардан отилиб кирган қуёшнинг олтин торлари болаларнинг юз-кўзларида ўйнаб фарахли туйғуларни уйғотади. Домла Хўжа Юсуф Бурхоннинг мусиқа ҳақида сўзлаётган фикрларини жон қулоғи билан тинглаётган Алишерни Ҳусайн аста туртди:

— Мир Алишер, Сизга Атоий ёқадими, Саккокий?

Алишернинг ёқимли чеҳрасига табассум инди. Ҳусайн томон энгашиб аста деди:

— Аларнинг иккиси ҳам туркий шоирлардир. Ҳар иккиси ҳам менга ёқадур.

Шу пайт икки дўст пичирлашиб ўтирганини сезган Хўжа Юсуф Бурхон Ҳусайнга юзланди:

— Қани, шаҳзодаи замон, айтингчи, шу сонияда мен қай фикрни баён этаётган эрдим?

Хўжа Юсуф Бурхоннинг ўктам овози хонақони жаранглатиб юборди. Эшик тепасидаги нақшинкор радифда «ку-ку» лаб беозор чинни кабутарлар ҳам чўчиб учиб кетдилар. Ҳусайн «дик» этиб ўрнидан турди. Унинг зар камарига боғланган кумуш ғилофли мўъжазгина ханжарча камар тўқасига урилиб қўнғироқ сасини берди. Ҳусайн қўлини кўксига қўйиб бошини қуйи эгди. Унинг қора тўридан келган юзи тундлашди.

— Устоз, афу этгайсиз... Биз...

— Ўтиринг шаҳзода! — деди Хўжа Юсуф Бурхон ва Алишерга қараб давом этди:

— Хўш Алишер, Сиз нима дейсиз!

Алишер вазминлик билан ўрнидан турди. Қўлини кўксига қўйди. Негадир ҳозиргина чинни кабутарлар тарк этган дарчага қараб олди:

— Устоз, Сиз дувуздаҳ, яъни ўн икки мақом ҳақида сўзлаётган эрдингиз. Озар мусиқийшуноси Нуриддин Марогийнинг «Мақсад-ул адвор» рисоласини шарҳ этмоқда эдингиз.

Домла Алишерга бир сўз демай унга мамнун тикилди. Нигоҳлари шогирдини эркалаб ўтди. У Алишерга ўтиришга ижозат этгандек қўли билан ишора қилди. Алишер жойига ўтирар экан оқ шоҳи тўнининг барлари оққуш қанотидек чиройли силкинди.

— Баракалло Алишер, тўғри жавоб этдингиз, — деди Хўжа Юсуф Бурхон бироз сукутдан сўнг, — демак, сабоқ чоғида Сиз эмас, Сизни Ҳусайн чалғитган кўринур.

Домланинг бароқ қошлари уюлганини кўрган Алишер яна ўрнидан турди. Ийманибгина домлага қаради:

— Устоз, афу этинг бизни, мен Ҳусайнни чалғитиб эрдим.

Хўжа Юсуф Бурхон кулиб қўйди. Талабчан домласи ёзилганини кўрган болалар ҳам енгил нафас олдилар. Домла ер остидан қаради. Зардўзи тўнли кумуш жиға таққан шаҳзоданинг изтиробда бош эгиб турганини кўриб ҳазилга олди:

— О, Алишер ҳам чалғитибсиз, ҳам сабоқни англабсиз, жуда соз! Қани жавоб этингчи, дувуздаҳ мақомининг хоссалари ҳақида нималар сўзладим?

Алишер турган ерида бироз ўйланиб, фикрларини жамлаб олди ва равон жавоб эта олди:

— Ўн икки мақомнинг ҳар бири уч бутоқдан ташкил топадур. Мушкилот — бу чолғу билан ижро этилур. Наср — бу ашула этиб ижро этилур. Уфор эса чолғу, ашула ва рақс ила.

Хўжа Юсуф Бурхон азот ўрнидан туриб кетди. Алишерга яқин келди. Унга меҳр ва фахр билан тикилиб елкасига кафтини қўйди.

— Боракалло, боракалло. Ёмон кўздан асрағай бўтам. Афу этдим Сизни ҳам, шаҳзодани ҳам.

Кундан кунга Алишернинг ақлу заковати, ҳозиржавоблиги ҳар сабоқда Хўжа Юсуф Бурхонни мамнун этар эди. Аммо, бугун: «Сабоқдин чалғиди, жавоб эта олмаса керак», деб ўйлаган эди. Алишернинг аниқ ва тиниқ жавобини тинглаб ичидаги фахр тошига тошди. У: «Боракалло, боракалло» деб уён-буён юрар экан, болаларга қараб севинч билан:

— Озод, — деб юборди.

«Озод» — бу сабоқ тамом дейилгани. Болалар жилдларини елкаларига осиб ташқарига югурдилар. Ҳусайн эгар ва жабдуқларига лаъл ва дурдоналар қадалган корабайр отига, Алишер эса оддийгина эгар урилган саман тойчоққа миндилар.

Баҳорнинг айни камолот палласи. Ҳирот кўчалари гулларнинг мушк-анбарларига тўлган. Тош деворлар оша қирмиз гуллар кўпириб кўчаларга тушган. Булбулу қумрилар қилиб «ку-ку», олам дилкаш наволарга тўлган.

Йўлда Ҳусайн билан Алишер ёнма-ён келар эканлар, Ҳусайн от бошини тортди:

— Алишер, Сиз энди менинг чин дўстимсиз. Мен бугун сарой ҳаттотидин ҳазрат Атоийнинг бир ғазалини зарварақҡа кўчиртириб эрдим.

Ҳусайн марваридлар ила нақш этиб тикилган бахмал жилдидан бир зарварақни олди. Унда битилган ғазални қийиқ кўзларини сузиб ўқий бошлади:

Кел, эй дилбар, бўстон вақти бўлди,
Гул очилди, гулистон вақти бўлди.
Қилай нола, боқиб гулдек юзингга
Чу булбулларга афғон вақти бўлди.

Ҳусайн, ғазал Алишерга ёқдимикан, билиш учун давомини ўқимай унга ўгирилди. Алишернинг юзидаги порлоқ табассумни кўриб, ғазал унга ёққанини англади.

— Бу ашъор мендан Сизга инъомдир!

Алишер зарҳал билан ғазал битилган, нафис чин қоғозни қўлига олди. Унинг гўзал битикига завқ билан тикилди:

— Гўзал ашъорни гўзал хусни хат ила битибдурлар! — деди.

— Бу энди Сизники, — деди Ҳусайн.

— Сиз ўзингиз учун битириб эрдингиз-ку, — деди Алишер. Ҳусайн қўлидаги кумуш дастали қамчини силкиб тантилик билан деди:

— Ҳеч бокиси йўқ. Яна ҳаттотларга айтиб, битириб олурман.

Алишер дўстига ташаккур айтиб бу гўзал ғазални жилдига эмас, қўйнига яширди. Шилдироқ майин қоғоз кўкрагини сийпалагандек бўлди. Ундаги ғазал майин шивирлаб: бўстон вақти бўлди, бўстон вақти бўлди. деяётгандек эди. Алишер от бошини бўш қўйиб атрофдаги бўстонга суқланиб боқарди.

Алишер уйга етиб келгач қўйнидаги ашъорни раъно гулдек авайлаб отдан тушди. У уйга ҳам кирмай боққа ўтди. Кўнглининг торлари таранг тортилганда, ғазал битиш хумори тутганда чиқадиган кўшкига чиқди. Қўйнидан гўзал ашъор битилган зарварақни олди:

Кел, эй дилбар, бўстон вақти бўлди.
Гул очилди, гулистон вақти бўлди.
Қилай нола, боқиб гулдек юзинга
Чу булбулларга афғон вақти бўлди.

Баногоҳ девор оша ғазал тароватига тенг бир куй таралди. Сўнг бу куй ўктам жозибали овоз ила форсийда айтилган қўшиққа айланди. Алишер қўшиқ оғушида тебраниб бироз ўтириб қолди. Тўсатдан қўшиқ узилиб қолди. Алишер қўлидаги зарварақни қўйнига яшириб пиллапоялардан югуриб пастга туша бошлаган эди, «Ҳой, бекзода», деган овоз эшитилди. Алишер тўхтаб, атрофга қаради. Шунда девор оша унга қараб турган бир йигитга кўзи тушди. Йигитнинг эгнида қалами тўн, бошида бўздан кўк салла. Хушмўйлаб, чеҳраси кулиб турган бир йигит. Алишер югуриб унинг олдига борди ва қўлини кўксига қўйди:

— Ассалому алайкум. Мен... Мен бекзода эмасман. Мен Алишерман.

— Жуда соз, шерлар шери, — деди йигит унинг саломига алик олгач. —Ишим янаям осонлашур экан. Боғбон Шодмон бобонинг набиралари Гулруҳбибига шу гулни ва мактубни етказсангиз. Ўтинаман Сиздан.

Алишернинг «гулни ва мактубни олайинми, олмайинми», деб иккиланиб турганини кўрган йигит шоша-пиша тушунтира кетди.

— Мана бир неча кундир, ёниб куйлайдурмен, Аммо Гулруҳбиби боғда бир сония ҳам кўринмайдур!

Алишер чарақлаган нурли кўзларини йигитга қадаб мийиғида кулди ва сўнг аста шивирлаб шундай деди:

— Сиз оғо форсийда эмас, туркийда хониш этинг-да! Гулруҳбиби туркийни хуш кўрадурлар. Ул киши мен билан доим туркийда сўзлашурлар!

Йигит кўзлари ёниб, Алишерга таажжуб ила тикилиб қолди. Кейин девор оша эгилиб унинг кифтига қоқар экан, чеҳраси нурланиб кетди:

— Бормисан, иним, ўрганг айлансин сендан. Туркийни ҳам йўқлағувчилар бор эканку!

Алишер ҳам тўлқинланиб кетди. Қўйнига қўл солди. Ҳар сония раъно гулидек авайлаб келган ўша зарварақни олди. Яна қуёш нури зарҳал ҳарфларга урилиб, жилоланди. Йигитнинг кўзлари катта очилиб, юраги ҳапқириб кетди. Қоғоздаги ғазал битигига термулиб қолди. Кейин жилвагар ипакдек майин қоғозни қўлига олди.

— Бу Атоий ҳазратларининг ғазалларидур. Шу ғазални куйга солинг. Гулруҳбиби анда Сизни онглаб етурлар, — деди Алишер қўлини кўксига қўйиб.

Йигит ширадор, ёқимли овоз билан ғазални ўқий бошлади:

— **Кел, эй дилбар, бўстон вақти бўлди...**

Унинг қўлидаги қизил гул ва мактуб сирғалиб деворнинг бу томонига, Алишернинг оёқлари остига тушди.

— Бу ғазал менгаму? — сўради йигит.

— Ҳа, оғо, Сизга, бу ғазал энди менга ёддур! — деди Алишер ва энгашиб майса устидаги қизил гул билан мактубни олди ва йигитнинг қўлларига тутқазди.

Тамилла ҚОСИМОВА.

ФАЙЗЛИ КЕЧА

ХАЛҚ ўз севган фарзандини ардоқлайди ва мангу хотирлайди. Буюк шоиримиз Алишер Навоий таваллудининг 550 йиллигини халқимиз катта тайёргарлик билан шодиёна нишонламоқда. 1-Тошкент Давлат тиббиёт илмгоҳида ана шу қутлуғ санага бағишлаб ўтказилган «Ғазал мулкининг султони» деб аталган шеърият ва мусиқа кечаси ҳам жуда файзли бўлди. Илмгоҳнинг тайёрлов бўлими ўқитувчи Зуҳра Азимхўжаева бу адабий-бадиий кечани ташкил этишда кўп ҳаракат қилди.

— Тайёрлов бўлимимиздаги рус гуруҳи ва ўзбек талабалари ҳамкорликда олиб борган ишлар завқли бўлди, — дейди Зуҳра Азимхўжаева. — Талабалар бобокалон шоиримиз Алишер Навоий ижодига бағишлаб деворий рўзнома, альбом, расмли ва бадиий кўргазмалар тайёрлашди. Айниқса, шоир асарларидан саҳнага қўйилган лавҳалар, ғазал ва ҳикматлар мароқли бўлди. Талабалар тайёрлаган ҳар бир бадиий лавҳа хотирада ўрнашиб қолди.

Кечада СССР халқ артистлари — Сора Эшонтўраева ва Зикир Муҳаммаджоновлар Ҳамза театрида «Алишер Навоий» драмасининг қўйилиши, ундаги қаҳрамонлар сиймосини ўйнаган ажойиб актёрлар ҳақидаги хотираларини сўзлаб бериб, талабаларни хушнуд этдилар. Санъатшунос олим Баҳриддин Нуриддинов, ёзувчи Дадахон Нурийларнинг буюк ўзбек шоири ҳақидаги дил сўзлари ҳам шеърият кечасига файз бағишлади.

Тиббиёт илмгоҳида ўтган бу адабий-бадиий анжуман бўлғуси шифокор ёшларда инсоний меҳр-муҳаббат ва олижаноб фазилат туйғуларини жўш урдирди.

Тоҳир РАЖАБОВ.

⊙ **СУРАТЛАРДА: «Ғазал мулкининг султони» шеърият ва мусиқа адабий-бадиий кечасидан олинган лавҳалар.**

Рустам Шарипов суратлари.

БИЛАСАНМИ, БОЛАЖОН...

Навоийни биласанми, болажон,
Анор доналардай пинҳона — тилсим.
Аҳа, кўзларингда балқди ҳаяжон,
Менинг ҳам кўзимда ҳаяжон сим-сим.

Навоийни биласанми, болажон,
Ки, бир дастурхондир — очиқ, покдомон.
Беназир буюк зот — фано билмас жон,
Юз буриб яшайди фақат ҳақ томон.
Навоийни биласанми, болажон,

Адлу дод тимсоли — билмас миннатни.
Лаҳжаси туркона — шаъни Ўзбекистон —
Бошига кўтариб яшар миллатни!

Абдулла ТУРДИЕВ.

ШОИР ВА ЗАМОН

Тошкентда «Алишер Навоий ва ҳозирги замон» мавзуида илмий-амалий анжуман бўлиб ўтди. Уни жумҳурият «Билим» жамияти билан Ўзбекистон ССР Фанлар академияси шоир маъракасининг 550 йиллик арафасида уюштирилди.

Анжуманда қилинган маърузаларда Алишер Навоий ижодиётининг ўзбек тили ривожига, шарқ адабиётига таъсири таҳлил этилди. Маърузаларда, шунингдек, шоирнинг маънавий-фалсафий ва тарбиявий қарашларига ва ижтимоий фаолиятига ҳам катта ўрин ажратилди. Адабиёт мумтозининг кўпчиликка ҳали унча маълум бўлмаган қўлёзмалари устида олиб борилган тадқиқотлар тўғрисидаги хабарлар қизиқиш уйғотди. Анжуманда сўзга чиққанлар орасида таниқли адабиётшунос олимлар бор эди.

«Навоий ва мусиқа» мавзуси талқин этилган маърузадан сўнг мақомчилар дастаси концерт қўйиб берди.

(ЎзТАГ).

БОШҚОТИРМА

Азиз муштарийлар! Ушбу бошқотирма буюк шоир, мутафаккир Алишер Навоийнинг таваллуд кунларига бағишланади. Бошқотирмани тўғри ҳал қилиб, шоирнинг икки мисра байтини ўқишга ҳаракат қилинг. Шакл ўртасидаги айланалар ичидаги яширин ҳарфлар нимани англатади ва уларнинг шоирга қандай алоқаси борлигини билишга интилинг.

I. 16.13.4.3.22.11 — Шоир замонасидаги мусаввир.

II. 18.22.12.9.6 — Шоир устозларидан бири.

III. 19.7.10.2.7.19.7 — А. Навоий шуғулланган фанлардан бири.

IV. 4.9.17.22.20 — Мутафаккир таваллуд топган шаҳар.

V. 5.7.6.2 — Шоир достони қаҳрамони.

VI. 22.6.16.13.1 — Шоир ҳақидаги роман муаллифи.

VII. 7.2.20.17.22.16.22.11 — Навоий ҳокимлик қилган шаҳар.

VIII. 19.22.15.9.6 — Шоир тахаллусларидан бири.

IX. 7.17.11.7.21.13.17 — Шоирнинг дўсти, ижодий ҳамроҳи.

X. 23.3.16.22.21.9 — Шоир давридаги мансабдор шахс.

XI. 16.22.6.5.7.17.22 — Шоирнинг ёшликдаги дўсти, кейинчалик Хуросон тахти эгаси.

XII. 14.8.3.7.10.10.9 — Навоий ўз байту ғазалларида таъриф этган табиат неъмати.

Тузувчи Фаёз ҒАФУРОВ.

Энг, энг, энг...

РЎЗНОМАЛАР

⊙ ЖУМҲУРИЯТИМИЗДА энг биринчи рўзнома пойтахтимиз Тошкент шаҳрида чиқа бошлаган бўлиб, унинг номи «Туркестанские ведомости» деб аталган. У 1870 йилдан то 1917 йилгача рус тилида чиққан. Мазкур рўзноманинг 640 сони босмадан чиқарилди.

⊙ ЎЗБЕК тилида эса «Туркистон вилоятининг газети» номи билан «Туркестанские ведомости» рўзномасига илова қилиб, 1870 йилдан бошлаб чиқа бошлаган. 1873 йилдан бошлаб ўзбек тилида ҳам мустақил «Туркистон вилоятининг газети» чиқа бошлади.

⊙ ШЎРОЛАР ҳокимияти даврида ўзбек тилида чиққан энг биринчи рўзноманинг номи «Иштирокиюн» эди. Мазкур рўзноманинг биринчи сони 1918 йил 21 июнда пайдо бўлди. Кейинчалик, 1924 йилдан бошлаб «Қизил Ўзбекистон» номи билан чиқа бошлади.

⊙ ТОШКЕНТ шаҳар саноат корхоналари орасида энг биринчи чиққан рўзнома «Қизил шаркчилар гудоги» бўлиб, Октябрь инқилоби номли Тошкент тепловоз-вагон ремонти заводи қошида ташкил этилган бўлиб, 1927 йилдан бошлаб чиқа бошлаган.

Собир ОРИПОВ.

АДАБИЙ ЖАНРЛАР

⊙ ФАРД классик лириканинг энг кичик тури бўлиб, у ёлғиз бир байт (икки мисра)дан иборат бўлган мустақил шеърдир.

⊙ ЎЗБЕК шеъриятида учрайдиган бандларнинг энг кичиги икки мисрали, энг каттаси 14 мисрали бўлади. Икки мисрали бандга байт дейилади.

⊙ ҚЎШИҚ халқ ижодининг энг қадимги ва кенг тарқалган жанрларидандир. XI асрнинг буюк тилшунос олими Маҳмуд Қошғарийнинг «Девону луғатит турк» асари орқали қадимги туркий қабила ва элатларнинг қўшиқ ва мақолларидан парчалар сақланиб қолган.

⊙ МАҚОЛ халқ ижодининг энг ихчам, лекин ниҳоятда сермазмун бир жанридир. Халқнинг кўп йиллик тажрибаси, донишмандлигини ифодалайди.

Инобат МИРЗАЕВА.

ҚИЗИҚ ГАПЛАР

УЛКАН ҚОВОҚ

ЯПОН префектураси Кагавада улкан қовоқлар етиштириш бўйича мусобақаларда 42 ёшли фермер Сиодзи Сираи ғолиб чиқди. У ўз ерида 199,2 килограмм оғирликда улкан қовоқ етиштиришга муваффақ бўлиб, уни кўпчилик ўртасида намойиш қилди.

ЎН БЕШ КУНЛИК ИШ

ЎТГАН асрда Густав Эйфель ўзининг машҳур минорасининг (Париждаги) лойиҳаларини битириш учун икки йил давомида 40 ходимни ишлатган эди. Ходимлар 12 минг деталь, 700 конструкцион ва 300 ишчи чизмаси тайёрлаган эдилар. Ҳозирги вақтда эса шахсий компьютер билан қуролланган ходим бу ишларни ҳаммаси бўлиб 15 кундаёқ бажара олади.

ДОИМИЙ МОМАҚАЛДИРОҚ

ЕР шарида доимий ҳолда икки мингдан беш минггача момақалдироқли булутлар юриши аниқланган. Ернинг турли чеккаларида эса ҳар дақиқада юзлаб чақмоқ чақади. Буларнинг учдан икки қисми булутларни ёриб ўтади, учдан бири эса ергача етиб келади. Йилда бир марта тайёралар ҳам буларга дуч келадилар, аммо унча катта зарар етганича йўқ.

Тоҳир РАҲИМОВ тайёрлаган.

Ҳикмат—бир ҳовуч олтин

Умр гўзаллигининг гултожи

- Келин ва куёв бўлиш — инсонийлик кўркидир.
- Келинлик — малоҳатлилик демакдир.
- Келин малоҳати билан, куёв садоқати билан.
- Куёв — қуёш, келин — ой.
- Сепли келиндан эпли келин афзал.
- Яхши куёв ўғил, яхши келин эса қиздир.
- Ёмон келин ўғлингдан айиради.
- Келинни бахтли қилувчи — ўз одобидир.
- Келин ва куёвнинг аҳиллиги — хонадонни безайди.
- Уйнинг саранжомлиги — келиннинг дидига боғлиқ.
- Қайната ва қайнанани ҳурматлаш — ҳаёт йўлини безайди.
- Тонгда, келиннинг ўзидан олдин бурчи уйғонади.
- Келинчакнинг таъзими — умр гўзаллигининг гултожи.

Матлуба УЛУҒОВА,
кекса муаллим.

МИТТИ МАСАЛЛАР

УЛУШ

— Бутун атрофни ёлғиз ўзим ёритиб турибман! — деди мақтаниб Шам.

— Ўпкангни бос! Сенинг ёнишингда менинг ҳам ҳиссам бор! — деди камтарона пичирлаб Гугурт.

ГАП КИМДА?

— Бир ўзим қанча-қанча балиқни тумшуғидан илинтирдим! — деди мақтаниб Қармоқ.

— Биз жон фидо қилмасак, бирорта ҳам балиқ тутолмайсан, нодон! — деди эътироз билдириб Чувалчанг.

ШАРТ

— Вой жоним-эй, намунча қиздирасан? Раҳм-шафқат қилсанг-чи! — деди зорланиб Ғўра.

— Тоқат қил, пишасан! — деди баттарроқ қиздириб Қуёш.

ЯХШИЛИК

— Теккан жойимни ўша заҳотиёқ кесаман, ўткирликда менга тенг келадигани йўқ! — деди ҳовлиқиб Пичоқ.

— Мен сени ҳимоя қилмасам, рўпара келган жойга ўзингни урaвериб, аллақачон ўтмаслашиб кетардинг, яхшилигимни унутма! — деди Ғилоф.

Маҳмуд ҲАЙДАРОВ,
Андижон вилояти, Ленин ноҳияси.

«Табиат мўъжизаси».

Х. Мирзакаримов сурати.

ШУНАҚАСИ ҲАМ БЎЛАДИ

⊙ АҚШда сотиладиган ҳар қути тамаки мамлакатга 2,7 доллар зарар келтиради. АҚШ конгресси қошидаги чекишга қарши курашувчи комиссия ана шундай хулосага келди. Комиссиянинг маълумотларига кўра, мамлакат йилига чекиш туфайли 65 миллион доллар зарар кўради. Бу рақам чекувчиларни даволаш, чекиш учун йўқотилган иш вақти ва бошқа сарф-харажатларни ўз ичига олади.

⊙ ПУЭРТО-РИКО оролидаги ўрмонларда танасининг узунлиги беш сантиметр, оғирлиги эса атиги саккиз граммдан салгина ортиқ бўлган қурбақаларни учратиш мумкин. Бироқ, ажабланарлиси шундаки, бу митти жонивор чинқириғининг кучи 103 децибалга етиши мумкин. Демак, қурбақалар товуш чиқаришда паст парвоз қилаётган реактив тайёра ёки қиши ёнгинасидан ўтиб бораётган паровоз билан бемалол баҳслаша олади. Унинг товуши кучли хуштак овозига ўхшаб кетади.

⊙ ЯҚИНДА Америка шимолида авиация тарихида кам учрайдиган воқеа содир бўлди: парвоздаги тайёра балиққа урилиб шикастланди. Аслида воқеа бундай бўлган эди: пассажир тайёранинг ҳаво трассасида чангалида катта балиқ бўлган бургут пайдо бўлди. Саросимага тушиб қолган қуш тайёрага чап бериб, ўзини қутқармоқчи бўлганида, чангалидаги ўлжаси чиқиб кетди ва «пўлат қуш»га келиб урилди. Оқибатда унинг балиқ урилган жойида кўзга аниқ ташланадиган қабариқ пайдо бўлган. Тайёра манзилга етиб боргандан кейин, жиддий созлаш ишини амалга оширишга тўғри келди.

⊙ ИСТРИЯ (Югославия) ярим оролидаги Хум шаҳарчаси дунёда энг кичик шаҳарча ҳисобланади. Шаҳар аҳолисининг сони 25 нафар бўлиб, уларга битта дўкон, битта катта ва битта кичик мачит хизмат кўрсатади. Битта автобус маршрути бўлиб, кунига уч марта кишиларни ўз манзилларига етказиб қўяди. Шаҳарда мавжуд бўлган икки кўча — марҳумларни хотирлаш учун кишиларни мозорга ва кўнгил очувчиларни вино дўконига бошлайди. Кечалари ҳам шаҳарликларга қулай бўлсин учун мавжуд бўлган 16 симёғочнинг ҳар бирига ёритиш манбалари ўрнатилган. Шаҳарчада уй-жой муаммоси ҳам тўла ҳал қилинган дейиш мумкин. 16 бинонинг 7 тасида кишилар доимо истиқомат қилишади, қолганларида эса уй эгалари фақат якшанба кунлари ташриф буюрадилар. Шаҳар ўзининг узоқ йиллик тарихига эга. Хумга XIII асрдаёқ шаҳар ҳуқуқи берилган.

⊙ АҚШда алкоголь ичимлик ёки наркотик модда истеъмол қилганлигини аниқлашнинг янги усули кашф этилди. Бу ўринда мутахассисларга кишининг соч толалари ёрдам беради. Чунки, алкоголь ва наркотик моддалар соч толаларида узоқ вақт сақланиб қоларкан. Ҳатто сочнинг ўсиш тезлигидан киши алкоголь ёки наркотик моддани қачон ва қанча миқдорда истеъмол қилганини ҳам аниқлаш мумкин.

⊙ УЭЛЬСЛИК фермер Оливер Уотерс (Буюк Британия) фавқулодда 2 та тўнғизчани қўлга киритган эди. Фермер бу ёввойи жониворларни парвариш қилди ва баъзи кўникмаларни ўргатишга уриниб кўрди. Унинг ҳаракатлари беҳуда кетмади. Ҳозир тўнғизлар қўриқчи ит вазифасини бемалол бажаришади. Хўжайин тўрт оёқли ёрдамчиларга қўйлар галасини топшириб, ўзи бамайлихотир бошқа юмушлар билан шуғулланаверади.

⊙ ЯПОНИЯДАГИ «Хитачи» фирмасида дунёда энг улкан экскаватор яратилди. Занжирли, бир ҳовучли бу машина гидравлика системаси билан ишлайди. Экскаватор ҳовучининг ҳажми 25 кубометрга тенгдир.

⊙ ҒАРБИЙ берлинлик аёл Габриэла Монат ўз касбининг устаси сифатида дунё чемпиони бўлди. У ёзув машинкасида минутига 691 ҳарф ёзиб, энг юқори натижага эришди.

Марказий матбуот нашрларидан
Маҳмуджон БОҚИЕВ
тайёрлаган.

ДАМ ОЛИШ ОҚШОМИДА

ДАМ ОЛИШ ОҚШОМИДА

Муҳаррир ўринбосари
С. Б. ЁҚУБОВ.

Ҳафталик кўрсатувлар

Душанба *
11 ФЕВРАЛЬ

● ЎзТВ I

18.00 Янгиликлар.
18.05 «Ёмонликнинг яхшилиги ҳам бор». Мультфильм.
18.15 «Билимдон мунажжим». Болалар учун эртак.
19.15 «Халқаро ҳаёт».
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
19.50 «Санъат олами». Мусаввир Тўхтабек Соипов.
20.25 Тижорат хабарлари.
20.30 «Ахборот».
20.50 «Камолот сари». Муҳайё Ўринбоева ва Валижон Қодиров.
21.30 Москва. «Время».
22.15 «Мерос». Гоҳ соз, гоҳо суҳбат.
23.20 «Ҳаёт қувончлари ва ташвишлари».
00.40 Янгиликлар.
00.50 Эртанги кўрсатувлар тартиби.

● ЎзТВ II

19.05 «Ассалому алайкум» (такрор.).
20.05 «Спринт» (рус тилида).
20.20 «Кадр ва кадр ортида». Кинокўрсатув (рус тилида).
21.30 ДУШАНБЕ КЎРСАТАДИ.

ТЕЛЕТОМОШАБИНЛАР ДИҚҚАТИГА!
Профилактика муносабати билан душанба, 11 февраль куни МТ I кўрсатувлари соат 7.00 дан 15.30 гача ЎзТВ I канали орқали намойиш этилади.

● МТ I

7.00 «Тонг» (120+30).
9.30 «Мулоқот». Иқтисодий шарҳ.
9.45 «Довюрак буғу боласи». Мультфильм.
10.05 «Бу Пеньковда содир бўлган эди». Бадиий фильм (М. Горький номли киностудия).
11.40 «Фламенко» рақсга тушади (Испания).
12.10 «Китобга бахшида умр. (И. Д. Ситин)». Илмий-оммабоп фильм.
12.30 «ТСН».
12.45 «Ёқмаса ўчириб қўйинг». Ҳажвий-дам олиш кўрсатуви.
13.45 «Қаноти қайрилган қуш. Александр Дейнека».
14.25 «Чаплинннома». Ч. Чаплин мусиқасига яратилган фильм-балет.
15.30 «ТСН».
15.45 Телетомошабинларнинг талабларига биноан. «Гаровга тикилган ҳаёт». Кўп серияли телевизион бадиий фильм. 1-фильм (Польша).
16.40 Мультфильм.
17.10 «Мусиқий хазина». В. Моцарт ва Р. Шуман асарларини СССР халқ артисти Э. Вирсаладзе ижро этади (фортепьяно).
18.00 Болалар соати (немис тили дарси билан).
19.00 «ТСН».
19.15 «Бозор қонунларига биноан».
19.45 «Мулоқот». Иқтисодий шарҳ.
20.00 М. Горький номли киностудиянинг 75 йиллигига. «Кумуш кўллар». Бадиий фильм (1980 й.).
21.30 «Время».
22.15 В. Шекспир. «Отелло». Мордва Давлат драма театри фильм-спектаклининг премьераси.

Тунги телевидение

01.00 «Фақат мюзик-холлда». Телевизион бадиий фильм (Одесса киностудияси).
02.05 «Биринчи қаторга чипта». Совет эстрадаси пешқадамлари.

● МТ II

9.00 Эрталабки бадантарбия машқлари.

Ўқув программаси

9.15 «Нафис ва сирли». Илмий-оммабоп фильм.
9.35, 10.35 Адабиёт. 9-синф. М. Ю. Лермонтовнинг эрксевар лирикаси.
10.05 Итальян тили.
11.05 «Бугунги Буюк Британия».
11.35, 12.35 Астрономия. 11-синф. Қуёш.
12.05 Рус тили.

*

13.05 Ф. Пуленок романсларини Е. Иванова ижро этади.
13.25 «Планета». Халқаро программа.
14.25 Олег Кирюшкин пантомимаси.
14.55 РСФСР шаҳарлари телестудиялари. «Қалб куйлайди ва йиғлайди». Фильм-концерт (Сиктивкар).
15.25 Чанғи спорти. Жаҳон чемпионати. 10 км. Эркаклар. Италиядан олиб кўрсатилади.

* * *

18.00 «Георгий Мостовой ва бошқалар...». «Энергомаш» заводининг директори ҳақида телеочерк (Москва вилояти, Чехов шаҳри).
18.30 «Телевизион мусиқий абонемент». Россия миллий симфоник оркестри таништирилади. 2-кўрсатув.
19.30 Конькида югуриш спорти. Жаҳон чемпионати. Эркаклар. Голландиядан кўрсатилади.
20.30 Тунингиз хайрли бўлсин, кичкинтойлар!
20.45 РСФСР шаҳарлари телестудиялари. «Раиснинг машаққатли йили» (Йошкар-Ола).
21.25 Коллаж.
21.30 «Время» (сурдо таржимаси билан).
22.15 «Биз — фарзандларингизмиз». Телевизион бадиий фильм. 1 ва 2-сериялар (Свердловск киностудияси).

Сешанба *
12 ФЕВРАЛЬ

● ЎзТВ I

18.00 Янгиликлар.
18.05 «Шоҳ Султон ҳақида эртак». Болалар учун фильм.
19.00 «Саноат одимлари». Урганч ёғ-мой комбинати ҳақида.
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
19.45 «Ой бориб, омон қайт».
20.30 Ахборот».
20.50 Дутор ва танбур тароналари.
21.30 Москва. «Время».
22.15 «Спортлото».
22.20 «Хотира». СССР халқ артисти Олим Хўжаев таваллудининг 80 йиллигига бағишланган кеча.
23.50 Янгиликлар.
24.00 Эртанги кўрсатувлар тартиби.

● ЎзТВ II

19.05 «Тошкент» студияси кўрсатади. «Учрашув».
20.00 «Лаҳза». Хабарлар.
20.10 «Учрашув» кўрсатувининг давоми.
21.30 ДУШАНБЕ КЎРСАТАДИ.

● МТ I

7.00 «Тонг».
9.30 Долзарб репортаж.
9.45 «Дарвоз». Тожикистоннинг Дарвоз водийси аҳолиси ҳақида телевизион ҳужжатли фильм премьераси (Душанбе).
10.00 Болалар соати (немис тили дарси билан).
11.00 «Кумуш кўллар». Бадиий фильм.
12.30 «ТСН».
12.45 «Чўнтакдаги джаз. Владимир Чекасин». Фильм-концерт («Экран»).
13.45 «Фақат мюзик-холлда». Телевизион бадиий фильм.

* * *

15.30 «ТСН».
15.45 «Гаровга тикилган ҳаёт». Кўп серияли телевизион бадиий фильм. 2-фильм.
16.50 «Аминманки...». Ижоддаги маънавий асослар ҳақида А. Елизаров ҳикоя қилади. Телевизион ҳужжатли фильм премьераси («Союзтелефильм»).
17.35 «Бачо ва унинг онаси ҳақида эртак». Мультфильм.
18.00 СССР Ички ишлар вазирининг ўринбосари С. Г. Лисаускаснинг чиқиши.
18.15 «Болалар мусиқий клуби».
19.00 «ТСН».
19.15 «Четдаги кишининг маслаҳатлари» (Италия бизнеси ва тарихий ўхшашликлар).

*

МТ экранида Пекин телевидениеси

20.00 МТда Пекин телевидениеси таништирилади.
20.20 «Буюк Хитой девори». Телевизион ҳужжатли фильм премьераси (ХХР).
20.40 «Бинафшаранг хаёллар». Уч серияли телевизион бадиий фильм премьераси (ХХР). 1-серия.

*

21.30 «Время».
22.15 «ВИД» таништиради: «Мўъжизалар майдони».

МТ экранида Пекин телевидениеси

23.00 «Хитой рицарлари». Телевизион бадиий фильм премьераси. 1 ва 2-сериялар (ХХР).

*

Тунги телевидение

00.35 «Матонат». Беш серияли телевизион бадиий фильм. 1-серия («Ленфильм»).
01.40 «Худди эски кинодагидек». Оперетта артистларининг концерти.

● МТ II

9.00 Эрталабки бадантарбия машқлари.

Ўқув программаси

9.15 Илмий-оммабоп фильм.
9.35, 10.35 Физика. 11-синф. Лазерлар.
10.05 Француз тили. 1-йил шуғулланаётганлар учун.
11.05 Француз тили. 2-йил шуғулланаётганлар учун.
11.35, 12.35 Мусиқа. 6-синф. Рус халқ қўшиқлари.
12.05 «Сиз яратган боғ».

*

13.05 Галина Беседина куйлайди.
13.25 «Оқ қарқара». Мультфильм.
13.45 Ритмик гимнастика.
14.15 В. Тендряков. «Итга нон». Телеспектакль.
15.25 Чанғи спорти. Жаҳон чемпионати. 5 км. Хотин-қизлар. Италиядан олиб кўрсатилади.

* * *

17.30 «Шундай яшаяпман». Телевизион ҳужжатли фильм.
18.00 Ф. Мендельсон. 4-итальянча симфония.
18.25 «Вертикаль». «Қайрилиб боқ ва эсла». Енисейск шаҳрининг тарихи ва бугунги куни ҳақида телевизион ҳужжатли фильм премьераси («Красноярсктелефильм»).
19.00 Ритмик гимнастика.
19.30 Чанғи спорти. Жаҳон чемпионати. 5 км. Хотин-қизлар. Италиядан кўрсатилади.
20.30 Тунингиз хайрли бўлсин, кичкинтойлар!
20.45 Ҳужжатли фильм.
21.00 РСФСРда хизмат кўрсатган артист Л. Рюмина куйлайди.
21.30 «Время» (сурдо таржимаси билан).
22.15 «Ялта-91» эстрада қўшиқлари танлови.
00.45 Чанғи спорти. Жаҳон чемпионати. Икки кураш. Трамплиндан сакраш. Италиядан кўрсатилади.

Чоршанба *
13 ФЕВРАЛЬ

● ЎзТВ I

9.00 «Мўлжалга қўниш». Телефильм.
9.30 «Алангали болалик йиллари». Бадиий фильм (М. Горький номли киностудия).
10.40 Рустам Бойтўра. «Яраланган қуш ҳамон учмоқда». Видеофильм.

* * *

18.00 Янгиликлар.
18.05 Болалар учун фильм. «Диққат, шаҳарда сеҳргар бор».
19.00 «Қувноқлар даврасида».
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
19.50 «Мувозанат».
20.20 «Сут худоси». Катталар учун мультфильм.
20.30 «Ахборот».
20.50 Хонандалар Маҳбуба Ҳасанова ва Бекназар Дўстмуродовлар куйлайди.
21.30 Москва. «Время».
22.15 «Инсон ва қонун».
23.10 «Олтин бешик».
00.35 Янгиликлар.
00.45 Эртанги кўрсатувлар тартиби.

● ЎзТВ II

19.05 «Тошкент» студияси кўрсатади. «Айни ҳаракат пайти» (рус тилида).
20.00 «Пульс». Хабарлар (рус тилида).
20.10 «Йўл ёқасидаги уй». Фильм-концерт.
20.50 «Миришкорлар».
21.30 ДУШАНБЕ КЎРСАТАДИ.

● МТ I

7.00 «Тонг».
9.30 Ишчан чопар.
9.45 «Болалар мусиқий клуби».
10.30 «Бинафшаранг хаёллар». Уч серияли телевизион бадиий фильм. 1-серия.
11.20 «Чўчқабоқар». Мультфильм.
11.40 «Хитой рицарлари». Телевизион бадиий фильм. 1-серия.
12.30 «ТСН».
12.45 «Хитой рицарлари». Телевизион бадиий фильм. 2-серия.
13.35 «Степ оҳангларида сайр». Фильм-концерт («Лентелефильм»).
14.25 Мультфильм.
14.40 Халқ чолғулари ижрочилари IV Бутунроссия танлови.
15.30 «ТСН».
15.45 «Гаровга тикилган ҳаёт». Кўп серияли телевизион бадиий фильм. 3-фильм.
16.40 «Иккинчи Украина фронти. Хроника ва хотиралар». Ҳужжатли фильм.
17.20 «1991 — Моцарт йили». Ми бемоль мажор квинтети.
17.40 Болалар соати (инглиз тили дарси билан).
18.40 РСФСР халқ артисти О. Воронец куйлайди.
19.00 «ТСН».
19.15 «Нодипломатик суҳбатлар». Кўрсатувда СССРнинг Франциядаги фавқулодда ва мухтор элчиси Ю. В. Дубинин иштирок этади.
19.40 С. Прокофьев. Скифларнинг «Ала ва Лоллий» сюитаси.

МТ экранида Пекин телевидениеси

20.00 «Лунтандаги ярмарка». Телевизион ҳужжатли фильм премьераси (ХХР).
20.40 «Бинафшаранг хаёллар». Уч серияли телевизион бадиий фильм премьераси. 2-серия.

*

21.30 «Время».

*

МТ экранида Пекин телевидениеси

22.15 «Ли Дачжао». Телевизион бадиий фильм премьераси. 1-серия. (ХХР).

*

23.40 «Опера шинавандалари клуби».

Тунги телевидение

00.45 «Матонат». Беш серияли телевизион бадиий фильм. 2-серия. 1-қисм.
01.40 «Шекспирнома». Фильм-балет («Экран»).

ТЕЛЕТОМОШАБИНЛАР ДИҚҚАТИГА!
Профилактика муносабати билан чоршанба, 13 февраль куни МТ II кўрсатувлари соат 17.45 дан бошлаб кўрсатилади.

● МТ II

17.45 Россиянинг ҳужжатли экрани.
19.15 «Кинопанорама». СССР халқ артисти В. П. Басовнинг ижодий портрети.
20.30 Тунингиз хайрли бўлсин, кичкинтойлар!
20.45 Россиянинг парламент хабарномаси.
21.00 Украина мусиқий фольклорининг концерти.
21.30 «Время» (сурдо таржимаси билан).
22.15 Хоккей. СССР чемпионати. «Сокол» — «Спартак». 2 ва 3-даврлар. Киевдан олиб кўрсатилади.
24.00 Н. С. Лесков. «Мафтункор дарвеш». Телеспектакль.

Пайшанба *
14 ФЕВРАЛЬ

● ЎзТВ I

9.00 «Ҳужжатли экран». Кинопрограмма.
10.00 «Бембининг ёшлиги». Бадиий фильм (М. Горький номли киностудия).
11.05 «Ниҳол». Болалар учун кўрсатув.
11.50 «Лада» хорижда», «Фермерларга талаб». Телефильмлар.

* * *

18.00 Янгиликлар.
18.05 «Қуёшда пишган нон». Мультфильм.
18.15 «Эртаклар яхшиликка етаклар».
18.45 «Умумхалқ муҳокамасида».
18.55 «Алифбо сабоқлари». II босқич.
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
19.50 «Элга хизмат: талаб ва таклиф».
20.30 «Ахборот».
20.50 «Ёшлар куйлаганда».
21.30 Москва. «Время».
22.15 **Ўзбекистон ССР Олий Кенгашининг навбатдан ташқари тўртинчи сессиясида.**
22.30 «Расқларда умр баҳори». Ўзбекистон халқ артисти Қизлархон Дўстмуҳамедова.
23.30 Янгиликлар.
23.40 Эртанги кўрсатувлар тартиби.

● ЎзТВ II

19.05 «Тошкент» студияси кўрсатади. «Бугун оқшомда» (рус тилида).
21.30 ДУШАНБЕ КЎРСАТАДИ.

● МТ I

7.00 «Тонг».
9.30 Ички ишлар вазирлигининг маълумотларига кўра...
9.45 Болалар соати (инглиз тили дарси билан).
10.45 «Бинафшаранг хаёллар». Уч серияли телевизион бадиий фильм. 2-серия.
11.30 Т. Вольская чалади (домра).
11.40 А. С. Пушкин. «Белкин қиссалари». «Тобутсоз». Телеспектакль.
12.30 «ТСН».
12.45 «Опера шинавандалари клуби».
13.45 «Жамайка». Телевизион бадиий фильм. 1-серия («Экран»).

* * *

15.30 «ТСН».
15.45 «Гаровга тикилган ҳаёт». Кўп серияли телевизион бадиий фильм. 4-фильм.
16.55 Кичик концерт.
17.10 Болалар учун фильм. «Топинамбурлар». 1-серия (Одесса киностудияси).
18.15 «... 16 ёшгача ва ундан катталар».
19.00 «ТСН».
19.15 В. Крайнев чалади (фортепьяно).

МТ экранида Пекин телевидениеси

19.55 «Пекин манзаралари». Телевизион ҳужжатли фильм премьераси (ХХР).
20.40 «Бинафшаранг хаёллар». Уч серияли телевизион бадиий фильм премьераси. 3-серия.

*

21.30 «Время».
22.15 Ички ишлар вазирлигининг маълумотларига кўра...

МТ экранида Пекин телевидениеси

22.30 «Ли Дачжао». Телевизион бадиий фильм премьераси. 2-серия.
23.45 «Осиё ўйинларининг очилиши». Телевизион ҳужжатли фильм премьераси (ХХР).

Тунги телевидение

01.10 «Матонат». Беш серияли телевизион бадиий фильм. 2-серия. 2-қисм.
02.10 «Сизни София Ротару таклиф этади».

● МТ II

9.00 Эрталабки бадантарбия машқлари.

Ўқув программаси

9.15 «Анре де Сен-Симон». Илмий-оммабоп фильм.
9.35, 10.35 Адабиёт. 8-синф. Л. Н. Толстой. «Зиёфатдан сўнг».
10.05 Испан тили. 1-йил шуғулланаётганлар учун.
11.05 Испан тили. 2-йил шуғулланаётганлар учун.
11.35, 12.35 Адабиёт. 10-синф. Ф. М. Достоевский. «Жиноят ва жазо».
12.05 «Экранда «01» хизмати». Ёнғиндан сақланиш ҳақида фильмлар.

*

13.05 «Бувимнинг хонадони». Ҳужжатли фильм премьераси (Свердловск киностудияси).
13.25 Ритмик гимнастика.
13.55 Россиянинг ҳужжатли экрани.
15.25 Чанғи спорти. Жаҳон чемпионати. 4х5 кмга эстафета. Хотин-қизлар. Италиядан олиб кўрсатилади.

* * *

18.00 «Лада» Кипрда ва Грецияда». Телевизион ҳужжатли фильм премьераси (Самара).
18.10 С. Цвейг. Генделнинг қайта тирилиши». Ф. Генделнинг «Масиҳлар» мусиқасига яратилган адабий-драматик композицияси.
19.40 Ритмик гимнастика.
20.10 «Млада» хори куйлайди.
20.30 Тунингиз хайрли бўлсин, кичкинтойлар!
20.45 Йил фасллари. Февраль.
21.30 «Время» (сурдо таржимаси билан).
22.15 «Махлуқ». Мультфильм.
22.25 «Куйинг мангу янграйверсин!». Мусиқий телефильм.
22.50 Хоккей. СССР чемпионати. МАСК — «Динамо» (Рига). В. И. Ленин номли Марказий стадионнинг кичик спорт майдонидан кўрсатилади.

Жума *
15 ФЕВРАЛЬ

● ЎзТВ I

9.00 «Гўзаллик оламига саёҳат». Кинопрограмма.
10.00 Араб тили (такрор.).
10.30 «Сато». Фильм-концерт («Ўзкинохроника»).
10.50 «Декабристлар майдони». Телефильм.
11.25 «Мен сизни севардим». Бадиий фильм (М. Горький номли киностудия).

* * *

18.00 Янгиликлар.
18.05 «Содда қизнинг донолиги». Мультфильм.
18.15 «Фан». Телевойнома.
18.55 «Тадбиркор кишилар».
19.25 Тижорат хабарлари.
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
19.45 «Бунёдкор». Якун ва режалар.
20.30 «Ахборот».
20.50 «Навоийхонлик». Мусиқий кўрсатув.
21.30 Москва. «Время».
22.15 **Ўзбекистон ССР Олий Кенгашининг навбатдан ташқари тўртинчи сессиясида.**
22.45 «Дилдаги гаплар». Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган артист, Ҳамза номидаги жумҳурият Давлат мукофотининг лауреати Ёдгор Саъдиев билан учрашув.
23.50 Янгиликлар.
24.00 Эртанги кўрсатувлар тартиби.

● ЎзТВ II

19.05 «Инсон ва атроф муҳит» (рус тилида).
19.35 «Жамоат ташкилотларида».
20.00 «Пульс». Хабарлар (рус тилида).
20.10 «Жазирама қуёш остида». Бадиий фильм («Ўзбекфильм», рус тилида).
21.30 ДУШАНБЕ КЎРСАТАДИ.

● МТ I

7.00 «Тонг».
9.30 Мультфильмлар.
10.00 «...16 ёшгача ва ундан катталар».
10.45 «Бинафшаранг хаёллар». Уч серияли телевизион бадиий фильм. 3-серия.
11.35 Л. Лешченко концерти.
12.30 «ТСН».
12.45 «Осиё ўйинларининг очилиши». Телевизион ҳужжатли фильм (ХХР).
14.05 «Жамайка». Телевизион бадиий фильм. 2-серия.
15.15 Сиктивкар шаҳар баянчилар триоси чалади.
15.30 «ТСН».
15.45 «Гаровга тикилган ҳаёт». Кўп серияли телевизион бадиий фильм. 5-фильм.
16.40 «Агар сиз...»
17.25 Болалар учун фильм. «Топинамбурлар». 2-серия.
18.30 «Сиз яратган боғ».
19.00 «ТСН».
19.15 Ҳужжатли фильм.
19.30 «ВИД» программаси.

МТ экранида Пекин телевидениеси

19.45 «Маймунлар подшоси devларни енгади». Мультфильм премьераси (ХХР).

*

21.30 «Время».
22.15 «ВИД» программаси.

Тунги телевидение

01.20 «Матонат». Беш серияли телевизион бадиий фильм. 3-серия.
02.25 «Миср тунлари». Фильм-балет (Ленинград).

● МТ II

9.00 Эрталабки бадантарбия машқлари.

Ўқув программаси

9.15 «Москва, сен ҳақингда ўйлайман...» Телевизион ҳужжатли фильм.
9.35, 10.35 Тарих. 8-синф. Рус солномачилари.
10.05 Инглиз тили. 1-йил шуғулланаётганлар учун.
11.05 Инглиз тили. 2-йил шуғулланаётганлар учун.
11.35 Теварак-атроф билан танишиш. 1-синф. Нон — ҳамма нарсадан азиз.
11.55 «Рябинушка» триоси куйлайди.
12.10 Билимдонлар учун машқ.
12.55 «Сўз билан...». СССР халқ артисти И. Ильинский иштирокида фильм-концерт.
13.45 Чанғи спорти. Жаҳон чемпионати. Трамплиндан сакраш. Италиядан кўрсатилади.
14.30 «Навбат сизга артист». Е. Ласько.
14.55 Чанғи спорти. Жаҳон чемпионати 4х10 кмга эстафета. Эркаклар. Италиядан олиб кўрсатилади.

* * *

18.15 Иттифоқдош жумҳуриятлар кинопублицистикаси. «Юк». Телевизион ҳужжатли фильм премьераси. Юрист В. В. Богдановнинг ишчиларни қонунсиз ишдан бўшатилишига қарши норозилиги ҳақида («Союзтелефильм»).
19.00 «Спорт ҳамма учун».
19.15 Россиянинг парламент хабарномаси.
19.30 «Ҳозир ҳам, келажакда ҳам». Телевизион ҳужжатли фильм премьераси. Экология ва ахлоқнинг ўзаро боғлиқлиги ҳақида. «Она замин ташвишида» туркумидан («Лентелефильм»).
20.30 Тунингиз хайрли бўлсин, кичкинтойлар!
20.45 А. Вивальди асарларидан концерт. СССР Давлат камер оркестри ижро этади. Дирижёр — В. Третьяков.
21.30 «Время» (сурдо таржимаси билан).
22.15 «Алвидо, ғўр ёшлигим». Бадиий фильм («Ўзбекфильм»).
23.40 «Яна овозингни тинглайман». Мусиқий телефильм.
00.15 Хоккей. СССР чемпионати. «Химик» — «Динамо» (Москва). Воскресенскдан кўрсатилади.

Шанба *
16 ФЕВРАЛЬ

● ЎзТВ I

8.00 «Ассалому алайкум». Мусиқий кўрсатув.

*

9.00 «Хаёлпарастлар». Бадиий фильм (М. Горький номли киностудия).
10.05 «Санъат усталари». ЎзССР халқ артисти Саттор Ярашев.
11.35 Болалар учун театр. М. Е. Салтиков-Шчедрин. «Бир мужик икки генерални қандай боққани ҳақида қисса».
12.55 «Отларни қўмсаймиз». Телефильм.
13.25 «Чорвадор».

Тижорат кўрсатувлари

13.55 Сурхондарё вилояти Ангор ноҳиясидаги «Табассум» ансамблининг концерти.
14.20 «Суғурта: оммага ёрдамчи».

* * *

18.00 Ўсмирлар учун. «Ўйла, изла, топ!».
19.00 «Ўзбек тилини ўрганамиз».
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
19.55 «Ўзбекистон» киножурнали.
20.15 Оқшом эртаклари.
20.30 «Ҳафтанома».
21.30 Москва. «Время».
22.15 **Ўзбекистон ССР Олий Кенгашининг навбатдан ташқари тўртинчи сессиясида.**
22.45 Хайриддин Султонов. «Мозийдан бир саҳифа». Ҳабибулла Қодирийнинг «Отам ҳақида» асари асосида видеофильм премьераси. 1- қисм.
00.10 Эртанги кўрсатувлар тартиби.

● ЎзТВ II

9.00 ДУШАНБЕ КЎРСАТАДИ.

● МТ I

Шанба, эрта саҳарлаб

7.00 Мамлакат фольклор жамоаларининг концерти.
7.30 Мультфильмлар.
7.45 «Спорт ҳамма учун».
8.00 Ритмик гимнастика.
8.30 Тонгги дам олиш программаси.
9.00 «Сиз яратган боғ».
9.30 «ТСН».
9.45 РСФСР Давлат духовой оркестри чалади.
10.05 «Орёл. Хотира манбалари». Телевизион ҳужжатли фильм.
10.25 МТнинг олтин хазинасидан. А. Н. Островский. «Гирдоб». ССР Иттифоқи Давлат академик Малий театрининг фильм-спектакли («Экран»).
13.35 «Бурда моден» таклиф этади...»
14.05 Режиссёр С. Самсонов фильмлари. «Оловли сўқмоқлар» («Мосфильм»).
15.30 «ТСН».
15.45 «Янгра, гармонь!»
16.50 «Экранда — Сибирь». Киножурнал.
17.00 Эртаклар ва саргузаштлар оламида. «Уч шапалоқ». Бадиий фильм («Грузия-фильм»).
18.15 С. Есенин шеърларига ёзилган бешта қўшиқ. И. Кобзон ижро этади.
18.30 «Халқаро панорама».

МТ экранида Пекин телевидениеси

19.15 «Кўзингни юм». Болалар учун телевизион бадиий фильм премьераси (ХХР).
19.45 «Товус зардаси». Телевизион бадиий фильм премьераси (ХХР). 1 ва 2-сериялар.

*

21.30 «Время».
22.15 «Евгений Петросяннинг таклифи».
00.05 Оммавий куй янгиликлари. «А» программаси.

Тунги телевидение

01.35 «Матонат». Беш серияли телевизион бадиий фильм. 4-серия.
02.40 Рус опера санъати усталари (И. Петровнинг ҳаёти ва роллари).

● МТ II

8.30 Эрталабки бадантарбия машқлари.
8.50 Й. Гайднинг «Нельсон» масиҳаси.
9.35 «Хотин-қизлар клуби». Бадиий фильм. 1 ва 2-сериялар (М. Горький номли киностудия).
12.00 «Ҳамдўстлик» видеоканали.
15.25 Чанғи спорти. Жаҳон чемпионати. 30 км. Хотин-қизлар. Италиядан олиб кўрсатилади.
18.15 «Аёзбобо». Бадиий фильм («Мосфильм»).
19.35 «Ўз юлдузингни топ», «Фақат одамлар сайёрасимас». Телефильмлар.
20.15 «Тўс-тўполон». Мультфильм.
20.30 Тунингиз хайрли бўлсин, кичкинтойлар!
20.45 Рус тили.
21.15 А. Федоров (балалайка) ва В. Сидельников (гитара) чаладилар.
21.30 «Время» (сурдо таржимаси билан).
22.15 «Плюс ўн бир» видеоканали.

Якшанба *
17 ФЕВРАЛЬ

● ЎзТВ I

8.00 «Ҳафтанома» (такрор.).

*

9.00 «Оила даврасида». Кинопрограмма.
10.00 Совет—Америка ҳамкорлиги. Янги кимёвий воситалар.
10.30 Ойнаи жаҳонда биринчи марта. «Матичара—денгиз жонивори». Бадиий фильм («Грузия-фильм»).
11.50 «Алифбо сабоқлари». 1-босқич (такрор.).
12.25 «Деҳқон ва замин».
13.25 «Горизонт». Киноальманах.
14.05 «Қўшиқ бизга ҳамиша ҳамроҳ».

* * *

18.00 Болалар учун. «Кичкинтой» кўрсатуви.
18.30 «Мультипанорама».
19.15 «Ўзбекистон» киножурнали.
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
19.50 «Мусиқа жавони».
20.30 «Ахборот».
21.00 А. Навоий таваллудининг 550 йиллигига. «Бир ғазал жилваси».
21.30 Москва. «Время».
22.15 **Ўзбекистон ССР Олий Кенгашининг навбатдан ташқари тўртинчи сессиясида.**
22.45 Хайриддин Султонов. «Мозийдан бир саҳифа». Ҳабибулла Қодирийнинг «Отам ҳақида» асари асосида видеофильм премьераси. 2-қисм.
00.05 Эртанги кўрсатувлар тартиби.

● ЎзТВ II

9.00 ДУШАНБЕ КЎРСАТАДИ.

● МТ I

8.30 «ТСН».
8.45 Ритмик гимнастика.
9.15 «Спортлото» тиражи.
9.30 «Эрта саҳарлаб».
10.30 «Ватан хизматида».
11.30 Тонгги дам олиш программаси.
12.00 «Саёҳатчилар клуби».
13.30 «Қишлоқ янгиликлари».
14.30 «Здоровье».
15.00 «50х50». «...16 ёшгача ва ундан катталар» кўрсатувига мусиқий илова (1991 йил 1 январдаги кўрсатув такрорланади). Танаффус пайтида (15.30) — «ТСН».
17.05 Мультфильм.
17.25 Сиёсий мулоқотлар. «Ким аслида ким».
18.40 «Уолт Дисней таништиради...»

МТ экранида Пекин телевидениеси

19.30 «Товус зардаси». Телевизион бадиий фильм премьераси. 3 ва 4-сериялар.
21.30 «Время».
22.15 «Александр Шилов санъати». Телевизион ҳужжатли фильм премьераси («Союзтелефильм»).
23.05 «Эстрада кўзгусида».
23.55 «ВИД» таништиради: «Мусиқий лифт».

Тунги телевидение

00.55 «Матонат». Беш серияли телевизион бадиий фильм. 5-серия.

● МТ II

8.30 Зарядкага сафланинг!
8.45 Чанғи спорти. Жаҳон чемпионати. Трамплиндан сакраш. Италиядан кўрсатилади.
9.30 «Планета». Халқаро программа.
10.30 «Педагогика ҳамма учун».

●

11.30
ЎЗБЕКИСТОН ТЕЛЕВИДЕНИЕСИНИНГ «ДЎСТЛИК» ВИДЕОКАНАЛИ

●

14.55 Чанғи спорти. Жаҳон чемпионати. 50 км. Эркаклар. Италиядан олиб кўрсатилади.
18.15 «Биз яшаётган олам». Режиссёр А. Габрилович фильмлари. «Пушкин ҳақида монолог» («Экран»).
19.10 Россиянинг парламент хабарномаси.
19.25 «НУЖ: эълон қилинмаган ташриф». 8-кўрсатув.
20.15 Мультфильм.
20.25 Коллаж.
20.30 Тунингиз хайрли бўлсин, кичкинтойлар!
20.45 Гандбол. ИГФ кубоги. Эркаклар. 1/4 финал. «Атлетико» (Мадрид) — МАСК. Испаниядан кўрсатилади.
21.30 «Время» (сурдо таржимаси билан).
22.15 Муаллифлик телевидениеси.

ТОШКЕНТ оқшоми

Муассислар: халқ депутатлари Тошкент шаҳар Кенгаши ва Ўзбекистон Коммунистик партияси Тошкент шаҳар қўмитаси

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. Тошкент шаҳри.

МАНЗИЛГОҲИМИЗ: 700000, ГСП Тошкент, Ленинград кўчаси, 32-уй.

ТЕЛЕФОНЛАР: қабулхона — 32-53-76; хатлар — 33-29-70; 32-53-79; жамоатчилик қабулхонаси — 32-55-83.

Шанба ва якшанбадан ташқари ҳар куни ўзбек тилида чиқади.

84.397 нусхада чоп этилади. Индекс 64690.
Буюртма: 4873. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10.